

İLETİŞİM

Kuramlar ve Yaklaşımlar

Prof. Dr. Nazife Güngör

Prof. Dr. Nazife GÜNGÖR, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu mezunu. Yüksek lisans ve doktora çalışmalarını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. Akademik yaşama 1991 yılında Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak başladı. 2000-2001 eğitim-öğretim yılında İngiltere'de Manchester Üniversitesi'nde konuk akademisyen olarak bulundu. 2004-2008 yılları arasında Gazi Üniversitesi Rektörlüğü'nde basın ve halkla ilişkiler danışmanlığı görevinde bulundu. 2007-2010 yılları arasında İletişim Fakültesi'nde gazetecilik bölüm başkanlığı görevini de üstlenen GÜNGÖR 2011 yılında Gazi Üniversitesinden emekli olarak İstanbul Arel Üniversitesine geçti. Bir süre İstanbul Ticaret Üniversitesinde de ders veren Nazife GÜNGÖR hala Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Nazife GÜNGÖR'ün *Popüler Kültür ve İktidar* (Vadi, 1999), *Arabesk* (Bilgi Yayınları, 1993), *Abdülcanbaz* (Cumhuriyet Kitapları, 2008), *Cumhuriyet Döneminden Günümüze Dil, Kültür, Eğitim* (Gazi Üniversitesi, 2006), *Atatürkçü Düşüncenin Bilimsel ve Felsefi Temelleri* (Gazi Üniversitesi, 2006), *Çocuk ve Toplum* (Çeviri, Gündoğan, 1995), *Medya, İletişim, Kültür* (Çeviri, Vadi, 2001), *Gazi Üniversitesi Öğrenci Profili* (Gazi Üniversitesi, 2007), *Cumhuriyet Döneminde İletişim* (Siyasal Kitabevi, 2010), *İletişime Giriş*, (Siyasal Kitabevi, birinci basım, 2011), *İletişime Giriş*, (Siyasal Kitabevi, ikinci basım (2012), *İletişime Giriş* (Siyasal Kitabevi, üçüncü basım, 2015), *İletişime Giriş* (Siyasal Kitabevi, dördüncü basım, 2017), *İletişim Kuramlar-Yaklaşımlar* (Siyasal Kitabevi, birinci basım, 2011), *İletişim Kuramlar-Yaklaşımlar* (Siyasal Kitabevi, ikinci basım, 2013), *İletişim Kuramlar-Yaklaşımlar* (Siyasal Kitabevi, üçüncü basım, 2016) adlı telif, derleme ve çeviri kitapları, yanı sıra da çeşitli bildiri ve makaleleri bulunmaktadır.

İçindekiler

Dördüncü Baskıya Önsöz	13
Giriş	17

Bölüm I

İletişim Biliminin Kökenleri	23
Giriş	23
Temeli Atanlar	23
İletişim Alanında Öncü Çalışmalar	33
İletişim Biliminin Türkiye’deki Öncüleri	35
İletişim Bilimlerinin Doğuşu	37
Özet	40

Bölüm II

İletişimin Tanımı ve İşleyişi.....	43
Giriş	43
İletişim Nedir?	44
İletişimin Türleri.....	45
Simge Kullanımı Açısından İletişim	45
<i>Sözsüz İletişim</i>	46
<i>Sözlü İletişim</i>	47
<i>Yazılı İletişim</i>	48
<i>Görsel İletişim</i>	49
Araç Kullanımı Açısından İletişim Türleri	50
İletişimin Biçimleri	51
İletişimin Düzeyleri	53
İletişimin Boyutları.....	55
İletişimin Boyutlarında Giriftlik	58
İletişimin İşleyişi.....	58
İletişimin Oluşturucu Öğeleri.....	59
İletişimin İşleyişini Açıklayan Temel Modeller	61
Lasswell’in İletişim Modeli.....	62

Lasswell'in Modeline Braddock'tan Katkı	64
Enformasyon Akışının Matematiksel Analizi	65
Westley ve MacLean'in Kitle İletişim Modeli	68
Defleur'un Birleştirici İletişim Modeli	69
Riley ve Riley'in Sosyolojik İletişim Modeli	70
Osgood ve Schramm'ın Dairesel İletişim Modeli	71
İletişimde Aktif Süreklilik	73
Gerbner'in Genel İletişim Modeli	74
İletişim Çalışmalarında Denge Modelleri	75
<i>Heider'in Denge Modeli</i>	76
<i>Newcomb'un ABX Denge Modeli</i>	77
<i>Festinger'in Bilişsel Uyumsuzluk Modeli</i>	79
Denge Modellerine İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme	79
Aracın Baskısı, Alıcının Muhalefeti	79
Süreç Görüşünden Alan Görüşüne Geçiş Jakobson Modeli	81
Özet	83

Bölüm III

Kitle İletişim Araçları ve Etki	85
Giriş	85
Kitle İletişim Araçlarının Sihirli Gücü	86
Etki Ölçümünde İlk Çalışmalar	87
Lasswell'in Öncü Rolü	87
Payne Vakfı'nın Etki Araştırmaları ve İletişimde Şırınga Modeli	88
Korku ve Panik Anında Etkiye Açıklık	89
Yale Araştırma Grubunun Çalışmaları ve Koşullu Etki Görüşü	91
Masumiyetin Sömürülmesi	95
Kitle ve Grup Ortamında Etkiye Açıklık	97
Kitle Toplumu ve İzleyicinin Pasifliği Yaklaşımı	99
Güçlü Etki Çalışmalarının Sorunlu Yanları	101
Sınırlı Etki Çalışmaları	106
Halkın Tercihi Araştırması	107
Kişisel Etki Araştırması	112
Oy Verme Araştırması	114
Siyasal Katılım ve Kadın	114
Kitle İletişim Araçları ve Yeniliklerin Yayılması	115
Kültürel Göstergeler ve Ekme-Yetiştirme Kuramı	117
Kitle İletişim Araçları ve Gündem Belirleme	120
Kitle İletişim Araçları ve Bağımlılık	122
Etkiyi Yönlendirmede İzleyicinin Rolü	123
Özet	124

Bölüm IV

İzleyici Merkezli İletişim Çalışmaları	127
Giriş	127
Aktif İzleyici Tezi	128
Kullanımlar ve Doyumlar	130
Farklı Gereksinimlere Farklı Doyum Arayışları.....	131
Dijital Medya Çağında Kullanımlar ve Doyumlar	133
Alımlama Analizi	134
Alımlama Analizine Hall'in Katkısı.....	135
David Morley'in Nationwide Araştırması	136
Dallas'ı Alımlamak	137
Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımının Sorunlu Yanları.....	138
Yeni Medya Döneminin Yeni İzleyici Tipi.....	139
Özet	142

Bölüm V

İletişim ve Ekonomi Politik	143
Giriş	143
İletişimin Ekonomi Politikası	145
Ekonomi Politik Bir Yaklaşım Olarak Propaganda Modeli	150
Medya Seçkinleri	153
Yeni Dünya Düzeni ve İletişim	155
Dünya İletişim Düzeni ve UNESCO.....	158
Tek Sesli Bir Dünya	162
Medya ve Kültür Endüstrisi	163
Kapitalizm ve Bilinç Endüstrisi	165
Beyin İğfal Şebekeleri	168
Dijital Medya ve Ekonomi Politik.....	170
Ağ Toplumu Ekonomisi	172
Medyada Yoğunlaşma ve Tekelleşme	174
Tekelleşmenin Türk Medyasındaki Yansımaları.....	176
İzleyici ve Okur Yerine Tüketici	177
Özet	178

Bölüm VI

Modernleşme, İletişim ve Teknoloji	181
Giriş	181
McLuhan ve Teknolojik Belirleyicilik.....	183
Uzam ve Zaman Yanlı Araçlar	184
Biçimin İçerik Üzerindeki Belirleyiciliği	187
Araç İletidir	188
Sıcak ve Soğuk Araçlar	191
Teknoloji ve Tarihsel Dönemleştirme	195

Walter Ong ve İkinci Sözlü Dönem	196
Benjamin: Teknoloji ve Sanat ilişkisi	197
Leavis: Teknoloji ve Toplumsal Yozlaşma	200
Riesman: Yalnız Kalabalıklar	203
Teknolojik Belirleyiciliğe Meydan Okuyuş	204
Teknoloji Aşkınlık ve Simülasyon	207
Dijital İletişim Çağı ve Ağ Toplumu Kuramı	211
İletişim Teknolojileri ve Günümüz Dünyası	215
Özet	217

Bölüm VII

İletişim, Dilbilim, Göstergebilim	221
Giriş	221
İletişim Bilimleri, Dilbilim, Göstergebilim	222
Dilbilim ve Göstergebilimde Öncü Adımlar	224
Eleştirel Dilbilim Geleneği	228
Voloshinov: Dil ve İdeoloji	229
Bakhtin: Dilbilimin Diyalektiği	232
Eleştirel Marksist Dilbilim Anlayışı Üzerine Genel Bir Değerlendirme	234
Yapısalcı Dilbilim Geleneğinin Doğuşu ve Gelişimi	235
Saussure ve Yapısalcı Dilbilim	235
Rus Biçimciler ve Yapısalcı Dilbilim	238
Chomsky ve Sınırsız Anlam Üretim Alanı Olarak Dil	243
Peirce ve Yapısalcı Göstergebilim Anlayışı	244
Yapısalcı Dilbilim ve Göstergebilim Üzerine Genel Bir Değerlendirme	247
Postyapısalcı Dilbilim ve Göstergebilim Anlayışı	249
Kristeva ve Metinlerarasılık Kuramı	251
Barthes: Mit, Söylem ve Göstergebilim	253
Derrida ve Yapısökümcülük	257
Lacan: Psikanaliz ve Dil	261
Söylem Çözümlemesi	264
Foucault: İktidar ve Söylem	265
Van Dijk: Haberde Söylem	269
Özet	273

Bölüm VIII

İletişim ve İdeoloji	275
Giriş	275
İdeoloji	276
Gramsci, İdeoloji ve Hegemonya	280
Althusser, İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları	284
Stuart Hall ve İdeoloji	287
Haberin Üretim Süreci, İdeoloji ve Söylem	295

Reklam ve İdeoloji	298
Özet	299

Bölüm XIX

İletişim ve Kültür.....	301
Giriş	301
Kültür	302
Kitle Kültürü.....	303
Seçkin Kültürelciler ve Kitle Kültürüne Saldırıları	304
Frankfurt Okulu ve Kültür	306
Halk Kültürü.....	309
Aşağı Kültür ya da Varoş Kültürü	312
İşçi Sınıfı Kültürü	313
Kitle Kültüründen Popüler Kültüre	319
Alt Kültür	322
Kültürel Çalışmalar	324
Kültürel Çalışmaların Özellikleri	326
Kültürel Çalışmaların Kurumsallaşması.....	327
Kültürel Çalışmaların Yaygınlaşması	330
<i>Amerika’da Kültürel Çalışmalar</i>	330
<i>Kanada’da Kültürel Çalışmalar</i>	330
<i>Avustralya’da Kültürel Çalışmalar</i>	331
<i>Fransa’da Kültürel Çalışmalar</i>	331
Güney Asya’da Kültürel Çalışmalar	333
<i>Kültürel Çalışmalarda Zizek Açılımı</i>	334
<i>Türkiye’de Kültürel Çalışmalar</i>	335
Kültürel Bağımlılık, Kültür Emperyalizmi ve Küreselleşme	336
Dijital Kültür.....	341
Özet	343

Bölüm X

İletişim ve Etkileşimci Yaklaşım	345
Giriş	345
Etkileşimci Yaklaşım	346
Kitle İletişim Araçları ve Etkileşimcilik	348
Etkileşimcilik ve Özsunum.....	349
Uzamanın Anlam Yitimi	353
Parasosyal Etkileşim.....	354
Araçlı Söзде Etkileşim	356
Sapkınlık, Panik ve Etiketleme	358
Giddens ve Yapılandırma Kuramı	359
Özet	360

Bölüm XI

Kitle İletişim Araçları, Kamuoyu ve Demokrasi	361
Giriş	361
Kitle İletişim Araçları ve Sistem ilişkisi	362
Otoriter Yaklaşım	363
Liberal Yaklaşım	364
Toplumsal Sorumluluk Yaklaşımı	364
Sosyalist Yaklaşım	365
Gelişmeci Yaklaşım	366
Türkiye’de Kitle İletişim Sistemi.....	366
Kitle İletişim Araçları ve Demokrasi	367
Kitle İletişim Araçları ve Kamuoyu	368
Kamusal Alanda Dönüşüm.....	371
Kitle İletişim Araçları, Kamuoyu ve Hegemonya.....	373
Propaganda ve İkna	375
Açık ve Örtük Propaganda	376
Kamuoyu Yoklamaları ve İşlevleri	377
Kamuoyu ve Suskunluk Sarmalı	379
Kanaat Önderleri, Eşik Bekçileri ve Kamuoyu	380
Özet	381

Bölüm XII

Medya Okuryazarlığı	383
Giriş	383
Medya Okuryazarlığının Tanımı ve Kapsamı.....	384
Medya Okuryazarlığının Sorunsalları.....	384
Medya Okuryazarlığı Konusunda Temeli Atanlar	386
Türkiye’de Medya Okuryazarlığı Çalışmaları	387
UNESCO’nun Medya Okuryazarlığı Gündemi	390
Sosyal Medya Okuryazarlığı.....	392
Özet	392

Bölüm XIII

İnternet ve Sosyal Medya.....	395
Giriş	395
Dijital İletişim Çağı ve Sosyal Medya	396
Sosyal Medyanın Olası Etkileri.....	402
Sanal Kamusal Alan	402
Siyaset ve Liderlik.....	403
Hegemonik İlişkinin Güçlendirilmesi.....	404
Cemaat İlişkilerinin Pekiştirilmesi	405
Aile Kurumunda Dönüşüm.....	406
Gündelik Yaşamın Dönüşümü.....	406

Çalışma Yaşamında Dönüşüm.....	407
Zaman ve Uzam Yönetiminin Yeniden Tanımlanması.....	408
Popüler Kültürün Üretimine Katkı	408
Ticari İlişkilerde ve Tüketim Eğilimlerinde Dönüşüm	409
Dil Aracılı Emperyalizm	410
Erişim Eşitsizliği ve Bilgi Gedigi	410
Bilgi Kirliliği ve Bilinçsiz Toplum	411
İletişimi Yeniden Düşünmek	412
Özet	413
İletişimin Geleceği Üzerine Genel Bir Değerlendirme	415
Kaynakça	421
Dizin.....	439

Dördüncü Baskıya Önsöz

İnsanlık tarihi boyunca iletişim hep önemliydi, dolayısıyla da bütün çağlarda düşünürlerin, bilim insanlarının öncelikli ilgi konusu ve de alanı oldu. Son iki yüzyıl içerisinde ise iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin de sağladığı olanaklarla iletişimin, yalnızca toplumsal düzlemde değil, bireysel düzlemde de yaşamın her kesitinde etkisini göstermesine tanıklık etmekteyiz. Bu da iletişimin, yalnızca bilim çevrelerinin değil, giderek tüm insanların, bütün toplum kesimlerinin öncelikli gündem konuları arasında yer alması sürecini getirdi. Kuzey Afrika’da baş gösteren ve “Arap Baharı” olarak anılan olaylarla birlikte de dikkatler sosyal medya adı verilen yeni iletişim biçimine odaklandı. Bir süre sonra da Türkiye’de gerçekleşen Gezi Parkı direnişi medya, sosyal medya, toplumsal hareketler, sivil toplum, kamusal alan gibi kavramların birbirleriyle çok daha güçlü biçimde ilişkilendirilerek tartışılması sürecini başlattı. Ama bütün bunların ötesinde 15 Temmuz 2016 gününün akşam saatlerinde Türkiye’de yaşanan Darbe Girişimi sürecinin başlangıcından bitimine tüm aşamalarında medyanın oynadığı rol, gözlerin yeniden medyaya çevrilmesine neden oldu. Nitekim 16 Temmuz sabahından itibaren iletişim bilimcilerin çoğu tarihin sayfalarını hızla geriye doğru çevirmeye ve McLuhan’a alkış tutmaya başlamışlardı bile. Aynı şekilde İngiltere’deki bir araştırma şirketinin (Cambridge Analytica) milyonlarca kişinin özel bilgilerini facebook ortamında paylaştığının anlaşılmasıyla birlikte ortalığın nasıl karıştığını anımsayalım. Aynı şekilde son birkaç yıldan beridir siber güvenlik bağlamında siber tehdit ve siber saldırı gibi kavramların dünyanın öncelikli gündemi durumuna geldiğini görüyoruz. Özellikle de siyasal seçim dönemlerinde, dünyanın hangi ülkesinde olduğu da önemli olmaksızın siber güvenlik konusu ateşli tartışmaların odağına oturmaktadır. Bütün bunlar medyanın, özellikle de dijital teknoloji çağında giderek artan önemini ortaya koymaktadır. Ama yine de tartışmaları medya veya teknoloji odaklı bir bakış açısıyla ele almak, arka plandaki asıl güç ilişkilerini ve güç savaşlarını gözardı etmek olur. Bu hataya düşmemek ve saptamaları doğru yapmak lazım. Medyanın, gücün kendisi değil, aracı

olduğunu unutmamak gerekir. Etkisi, kimler tarafından, nasıl kullanıldığına bağlı olarak biçimlenir. Burada niyetim teknolojinin, dolayısıyla da medyanın gücünü hafife almak değil elbet. Ancak insan unsurunu göz ardı eden teknolojik indirgemeci bakış açısını da kutsamamak gerektiğini düşünüyorum. Matbaa, ardından elektronik, ardından da dijital iletişim teknolojilerinin her biri, içerisine doğdukları dönemde tarihin akışında önemli rol oynadılar elbet. Ancak teknolojiyi, dolayısıyla da iletişim teknolojilerini toplumdaki öteki dinamiklerden, en önemlisi de insan unsurundan soyutlayarak, gücü kendinden menkul aygıtlar olarak nitelendirmek sağlıklı sonuçlara ulaşılmasına engel oluşturur. Teknoloji önemli bir destek güç alanıdır. Ama bu güç alanının ne yönde işleyeceği, kime hizmet edeceği, sonuçlarının ne olacağı o güç alanında kimlerin etkin olacakları ve o alanı nasıl kullanacaklarıyla ilişkilidir. Söz konusu alanın insanlık yararına kullanımı ise o alanda etkin olan kişilerin veya kesimlerin bilinç düzeyleriyle, demokratik değerleri içselleştirmişlikleriyle ölçülebilir ancak.

Ama ne olursa olsun medya, özellikle de günümüz toplumlarında gücü elinde bulunduran kesimler için önemli bir mücadele alanı olarak işleyiş göstermektedir. Sonuçta en demokratik ve özgürlükçü görünen güç kesimlerinin bile asıl amacı kendi güçlerini pekiştirmek ve devamlı kılmaktır. Ama bu noktada önemli olan medyanın bu güç alanının biraz daha insanca, biraz daha genel toplum çıkarlarını da gözeterek kullanılmasıdır. Diğer yandan da iletişim teknolojilerinin bunca gelişkin olduğu günümüzde medya, gözetlemenin karşısında gözetlenmeyi, denetlemenin karşısında denetlenmeyi de olanaklı hale getirdi. Yeni iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklarla hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı, yaşanan deneyimlerin sonucunda anlaşılmaktadır. Medya toplumdaki büyük güçlerin denetiminde ve yönetiminde olsa bile sosyal medya vb. yeni iletişim biçimleriyle sıradan insanlar da artık kendi medya ortamlarını oluşturma olanağına kavuşmuş bulunmaktadır.

Dolayısıyla da medyayla kuşatılmış bir dünyada denetim ve gözetim bundan böyle çok daha kolaylaşacaktır. Bu nedenle de artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. Gelişmeleri hep birlikte izleyeceğiz. Ama bir yandan da bütün bu gelişmeler iletişimin bilimsel yanıyla uğraşan bizlere yeni açılımlar sunacaktır. Belki de bugüne kadar iletişim alanındaki akademik çalışmalara zemin oluşturan kuramsal ve yöntembilimsel yaklaşımlarda da yeni birtakım yönelimlere gerek duyulacaktır. Yeni paradigmatik pencereler açmak gerekecektir. Bu nedenle iletişim bilimcilerin de bundan böyle hem medya dünyasındaki gelişmeleri hem de toplumdaki yönelimleri çok daha yakından izleyerek iletişim yazınının genel çerçevesini oluşturan kavram, kuram ve yaklaşımları yeni baştan gözden geçirmeleri gerekmektedir.

Bu kitap iletişim alanında şu ana kadar ortaya konan kuramsal ve yöntembilimsel yaklaşımlara makro bir bakış olarak kabul edilebilir. İletişim bilimlerinin başlangıçtan günümüze bir izsürümü de denebilir. Kitleli nitelikteki iletişim araçlarının varlık göstermeye ve etkilerini hissettirmeye başladıkları XIX. Yüzyı-

lın ortalarından itibaren iletişim bilimine doğru ilk adımların da atıldığı görülmektedir. O ilk adımların atılmasından bu yana iletişim biliminin nasıl bir gelişme gösterdiği, hangi yöntembilimsel ve kuramsal süreçler izlenerek günümüze gelindiği, ayrıntılara da fazla girmeden irdelenmeye çalışıldı. Kitabın ilk baskısının gerek iletişim öğrencileri gerekse de iletişim bilimcileri tarafından ilgiyle karşılanması böyle bir çalışmanın gerekliliğini de ortaya koydu. İletişim alanındaki kuram ve yaklaşımların temel düzeyde ve bütünlük içerisinde ele alınmasının yarattığı hoşnutluk gelen tepkilerden de anlaşılmaktadır. Kitabın ikinci baskısı hazırlanırken hem olumlu hem de olumsuz tepkiler dikkatle değerlendirildi, eksikler giderildi. Üçüncü baskıda medya dünyasındaki yeni gelişmeler ışığında kavramsal ve kuramsal düzeyde birtakım güncellemeler yapılmıştı. Elinizdeki dördüncü baskıda ise bazı bilgiler yeni veriler doğrultusunda güncelendi. Nitekim takdir edersiniz ki iletişim alanı, teknolojik gelişmelere de bağlı olarak sürekli bir gelişme ve yenilenme içerisinde. Biz de bu kitabın her yeni tekrar basımında bu gelişmeleri ve yenilenmeleri dikkate alarak gerekli güncellemeleri yapmak durumundayız. Belki de kitabın bundan sonraki baskısı insanal iletişimin yanı sıra teknolojik aygıtların kendi aralarındaki iletişimine doğru da bir açılım yapmak durumunda kalacaktır. Yapay zeka alanındaki gelişmeler bu yönde önemli sinyaller veriyor. Dolayısıyla da iletişim alanındaki çalışmalarda son noktayı koymak asla mümkün değildir. Ama zaten bu alanda üretim yapmanın hazzı da bundan dolayı olsa gerek.

Bireysel bir çabanın sonucu olarak ortaya çıksa bile, her çalışmanın arkasında mutlaka bir ekip vardır. Bu kitabın ortaya çıkmasında ve tekrar basımları üzerinde çalışılması sürecinde de farklı biçimlerde destek veren dostlar ve çalışma arkadaşlarım var. Burada öncelikle *İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar*'ın önceki baskılarının iletişim öğrencilerine ulaşması sürecindeki desteklerinden dolayı akademisyen arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunmak isterim. Eksikliklerine ve hatalarına karşın verilen emeğin takdir edilmesi benim için oldukça özendirici oldu. Değerli meslektaşlarımın bu desteği kitabın bu baskısını hazırlama sürecinde de benim için büyük motivasyon kaynağı oldu. Kitabın üçüncü baskısı gibi dördüncü baskısını da mensubu olduğum Üsküdar Üniversitesinin bilim ortamında, elverişli çalışma koşulları içerisinde gerçekleştirmek benim için çok özel bir onur ve mutluluk kaynağı. Desteklerinden dolayı burada mesai arkadaşlarıma ve özellikle de fakülte sekreterimiz Ayşe Gül Okkırın'a teşekkür etmek isterim. Burada yarattığı bilimsel hava ve motive edici akademik ortam için üniversitemiz Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan'a da teşekkürlerimi sunmak isterim. Kitabın yayıma hazırlanması sürecindeki emeklerinden dolayı Siyasal Yayınevi çalışanlarına da buradan bir kez daha teşekkür ediyorum.

Nazife Güngör
Temmuz, 2018, İstanbul, Üsküdar

Giriş

Bilimin geçmişi oldukça eskilere, İkel Çağlar'a kadar gider. İnsanların bilme isteğiyle birlikte gelişmeye başlayan bir süreçtir. İnsanlar, yaşamda kalmak, bunun için de doğayla mücadelede başarılı olabilmek için öncelikle doğa hakkında bilgi sahibi olmak istemişlerdir. İnsanların bilme isteği ve bu istek doğrultusunda birtakım bilgilere ulaşma çabaları bilimin doğuşu adına atılan ilk adımlar olarak değerlendirilebilir. İnsan topluluklarının zamanla örgütlü yapılara dönüşmelerine, sistemleşmelerine koşut olarak bilim de kurumsal yapıya kavuşur. İnsan topluluklarının örgütlü ve sistemli yapıya kavuşmaları ise bilindiği gibi mülkiyetin özelleşmesi sürecine koşut bir gelişmedir. Güç kullanarak çevrelerindeki diğer insanları ve de maddi değerleri kendi iktidar alanlarına alan insanlar, iktidarlarını güçlendirerek sürekli hale getirmek için insan topluluklarını, daha kolay kontrol edilebilir sistemli yapılara dönüştürmüşlerdir. Diğer yandan vahşi doğanın hışmından korunabilmek ve doğayla başa çıkabilmek için de insanlar güç birliği yapmaya gerek duymuş, bunun için de dağınık insan topluluklarından örgütlü ve sistemli topluluk yapılarına geçmişlerdir. Örgütlü yapılara geçiş sürecinde ise hem bedensel hem de zihinsel olarak daha güçlü olanlar diğerlerine baskın çıkarak örgütlerin başına geçmiş ve diğerleri üzerinde iktidar kurmaya yönelmişlerdir. Bu iktidar alanı hem diğer insanlar üzerinde güç kurmak hem de maddi değerlere sahiplik biçiminde biçimlenmiştir. İktidarların sürekliliği ile sistemlerin güçlü yapılınması arasında ise her zaman doğru orantılı bir ilişki dikkati çekmektedir. Sistem ne denli güçlü yapılırsa, yönetimi ve denetimi de o denli güçlü olur.

Diğer yandan insanlık tarihinin her döneminde kontrol altına alınması gerekli görülen en önemli alanlardan biri de bilgi ve de bilme işiyle uğraşan insanlar olmuştur. Bilgi üretim/dağıtım teknik ve yöntemlerinin gelişmesine koşut olarak gözetim ve denetim yol ve yöntemlerinin de geliştirildiği gözlenmektedir. Bilimsel olsun ya da olmasın her tür bilginin üretim ve dağıtım alanıyla ilişkili araç ve aktörlerin gözetlenmesi, denetlenmesi ve yönlendirilmesi iktidarların öncelikli gündemi olmuştur. İnsanlık tarihinin ilkel dönemlerini konu alan kurmaca ürünlerde de

çoğu zaman görüldüğü gibi her topluluğun ya da kabilenin bir bilge kişisi vardır ve bu bilge kişi genelde kabile veya topluluğun başındaki kişi veya kişilerin yakınında tutulur.

Tıpkı bunun gibi insanlığın, kendi tarihini kayıtlara geçirmeye başladığı Antik Çağlar'dan beri filozofların ve bilge kişilerin, yöneticilerin yakın gözetiminde oldukları görülür Bilginin kurumsallaşması yönündeki ilk önemli adımlar da böylece atılmış olur. Bilginin kurumsallaşması bir yandan da bilgi ve bilme işiyle uğraşanların onu sistemik bir yapıya kavuşturmaları yönündeki çabalarıdır. Böylece kimin neyi, ne kadar bilebileceği, kimin, hangi bilgiye, hangi yollardan, ne oranda ulaşabileceği, ulaşılan bilginin ne kadarının, kimlere, nasıl ulaştırılacağı vs. bilgiye ve bilmeye ilişkin her şeyin sistemli bir yapı içerisinde kurallara ve ilkelere bağlanması gerçekleştirilmiş olmaktadır. Söz konusu kurumsal yapıda öncelikle bilim işiyle uğraşanların, yani filozofların veya düşünürlerin genel sistemin neresinde yer alacakları saptandı ki, onların yeri, biraz önce de vurguladığımız gibi genellikle yöneticilerin yanı olmuştur. Bilme işiyle uğraşanlar hiçbir zaman yönetimlerin erk ve yetki alanına dahil edilmemiş, dolayısıyla da sisteme yön vermede doğrudan söz sahibi olmamış, karar süreçlerini yönetmemişlerdir. Ancak yöneticilere yardımcı oldukları, boyun eğdikleri, yöneticilerle çatışma içerisine girmedikleri sürece, yönetimlerin yakınında, toplumun diğer kesimlerinden daha üst düzeyde bir yaşam sürmeleri için onlara birtakım olanaklar sunulmuştur. Bilgi ve düşünce işiyle uğraşanların asıl görevi ise genellikle yakınında yer aldıkları yöneticilerin eylem ve işlemlerine meşru ve de bilimsel zemin oluşturmak, destek sağlamak olmuştur. Bu sınırların dışına çıkanlar ise bilim tarihinin acılarıyla ve işkencelerle dolu kesitinin aktörleri olmuşlardır.

Bilimin bu kurumsal yapısı içerisinde nerelerde, hangi durumlarda, ne tür bilgiye gereksinim duyulacağı ise yine genel sistemin gidişatı doğrultusunda belirginlik kazanmıştır. Buna göre bilginin ilk bilimsel örgütlenmesinin doğayı bilmek üzerine gerçekleştirildiği gözlenmektedir. Bilginin, bilimsel bilgi halinde örgütlenmesinin ise bilimin başlangıcı olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla da bilimsel bilginin, başka bir deyişle epistemolojinin temelini doğayı bilmek üzerine kurulduğu söylenebilir. Çünkü İlkel Çağlar'da insanlar yaşamda kalmak için doğayla mücadelede başarılı olmak zorundaydılar. Dolayısıyla da İlkel Çağlar'ın düşünen, bilen, bilmek isteyen insanı öncelikle doğa üzerine kafa yormak durumundaydı. Bu nedenle de bilimin temelini doğa bilimleri oluşturur. İnsan topluluklarının birtakım siyasalar geliştirerek örgütlendikleri, yani devlet kurmaya başladıkları Antik Çağlar'da bilme işinin, devlet, siyaset, yönetici, yönetilen, efendi, köle, vatandaş vb. kavramlarla da ilişkilendirilerek giderek insan ve topluma doğru da bir yönelim gösterdiği gözlenmektedir. Böylece insan bilimleri ya da beşeri bilimler olarak bilinen bilimsel geleneğin temeli atılmış oluyordu. Antik Çağlar'ın ardından başlayan Orta Çağ karanlığı süresince bilme işiyle uğraşanların yaşam alanı bir ölçüde sınırlansa da modern dönemlerin başlamasıyla birlikte yaşamın her alanında olduğu gibi bilim alanında da insanı ve akli merkeze koyan yeni bir örgütlenme süreci başlamıştır. Bu yeni dönemde insanların ilgisi doğa-

dan makineye kayarken bilme gereksinimi de teknolojik bilgi üretimine yönelmiştir. Bunların sonucunda bu yeni dönemin bilim insanı da ilgisini yeni üretim biçimine, yeni üretim ilişkilerine, kentleşmeye, yeni siyasalara, toplumsal dönüşümlere ve bütün bu değişim ve dönüşüme maruz kalan insanın ruh ve duyu dünyasına yönelmiştir. Bilimsel bilginin gereklilik alanının genişlemesi, bilim insanının yaşamın pek çok alanında düşünmek ve bilmek zorunluluğu içerisine girmesi Antik Çağlar'dan beri iki kulvarda (doğa ve beşeri) yoluna devam eden bilimin çeşitli dallara ayrılması gereksinimini doğurmuştur. Böylece doğa bilimleri fizik, kimya, biyoloji gibi disiplinler biçiminde ayrışırken, beşeri bilimler içerisinde sosyoloji, siyaset bilimi, ekonomi, tarih, sosyal psikoloji, psikoloji, antropoloji gibi yeni disiplinler belirmiştir. Modern dönemin köklü toplumsal değişim ve dönüşümlerini incelemek için sosyoloji, birey ve toplum ilişkisini incelemek için sosyal psikoloji, bireyin ruhsal durumunu incelemek için psikoloji derken XIX. Yüzyılda kitlesel boyutta yaygınlaşan ve genel sistem içerisinde önemli bir yer alan kitle iletişim araçlarının sistem içerisindeki yapı, işlev ve işleyişlerini incelemek için de XX. Yüzyılın başında iletişim biliminin belirlediği gözlenmektedir. Burada ilginç olan nokta, iletişimin insanın varoluşuna koşut gelişen bir olgu olmasına karşın, ancak XX. Yüzyılda bilimsel bir disiplin haline gelmesidir. Bunun temel nedeni ise iletişimin genel sistem içerisinde kendisini ancak, iletişim teknolojisinin geliştiği XIX. Yüzyılın ortalarından itibaren bir güç olarak göstermeye başlamasıdır. Başka bir deyişle gücü elinde bulunduranlar, kitle iletişim araçlarının kurumsallaşarak gücü tehdit etmeye ya da güce ortak olmaya başlamalarıyla ancak iletişim olgusunun önemini fark edebilmişlerdir. Güç durumuna gelen ya da gücü tehdit eden bir olgu iki nedenle bilimin konusu haline getirilir. Birincisi o gücü denetim altında tutmak, diğeri ise gücü yanına çekerek olası muhalif yönelişlerin önünü baştan tıkmak.

Diğeryandan düşünencin, bilginin, düşünen ve bilen insanın sınırlarını her zaman net biçimde belirlemek de kolay değildir. Sistem elbette kendi amaçları doğrultusunda, kendi yarattığı bilim kurumları ve bilim insanları üzerinde egemenlik kurmakta herhangi bir sorunla karşılaşmaz. Çünkü zaten onlar sistemin içerisinde, onun gerektirdiği biçimde işleyiş ve işlevsellik kazanmak için var olmayı baştan kabul etmişlerdir. Ancak unutulmamalıdır ki gerek düşünencin, gerekse de bilmenin sınırı yoktur. Düşünce ve bilimle uğraşan insan, kendi düşünsel ve bilimsel kimliğini tanımlayış ve kendisini sistem içerisinde konumlandırış biçimine göre kendi düşünme, bilme ve sorgulama çerçevesini de dar ya da geniş tutmayı ayarlayabilen kişidir. Sistemin içerisinde, kendisinden istenildiği biçimde düşünen, bilen, sorgulayan bilim insanlarının yanı sıra düşünme, bilme ve sorgulama sınırlarını çok daha geniş tutabilen bilim insanları da yok değil. Farklı bir yerden, farklı bir açıdan bakabilmek, farklı biçimde düşünebilmek, mutlu azınlığın değil, mutsuz çoğunluğun çıkarlarına hizmet edecek nitelikteki bilginin peşine düşmek amaç ve kaygılarıyla biçimlendirilen eleştirel bilimsel gelenek içerisinde yetişen bilim insanları bu açıdan önemlidir. Pozitif bilimsel gelenek verili sistemin hizmetinde bir misyon sergilerken onun karşısında ise

sistemin aksaklıklarını, çarpıklıklarını, sorunlarını ortaya koymaya ve çözüm geliştirmeye yönelik eleştirel bilimsel gelenek vardır ve de bilim tarihinin mücadeleci kesitini oluşturmaktadır.

Diğer disiplinler gibi iletişim disiplininin de önemli bir kesiti eleştirel bilimsel gelenek içerisinde gerçekleştirilen çalışmalardan oluşmaktadır. İletişim alanında geliştirilen ve kitabın ilk bölümünde yer verilen temel nitelikteki kuram ve yaklaşımlar gözden geçirilirken her iki bilimsel geleneğin de olabildiğince dikkate alınmasına çalışıldı. İletişim kuramlarına giriş niteliğindeki bu kitabın sınırlılıkları ölçüsünde, bir yandan pozitif bilimsel gelenek içerisinde geliştirilen ve anaakım (mainstream) kuram ve yaklaşımlar adıyla adlandırılan çalışmalara, diğer yandan da eleştirel gelenek içerisinde geliştirilen kuram ve yaklaşımlara değinilmektedir.

İletişim alanında ortaya konulan araştırmaların, geliştirilen kuram ve yaklaşımların, dönemseller koşullarla ilişkilendirilerek ele alınmasına özen gösterildi. Nitekim hiçbir paradigma, kuram ya da yaklaşım, içerisinde geliştiği dönemin egemen düşünsel ikliminden bağımsız değildir. Bu nedenle hiçbir paradigma, kuram ve yaklaşım, içerisinde geliştiği sistemin genel yapısından ayrı ele alınmamalıdır.

Öte yandan iletişim alanına genel bir projeksiyon tutmayı amaçlayan bu çalışmada kapsam olabildiğince geniş tutulmaya çalışıldı. İletişim biliminin gelişiminde temeli oluşturan kuram ve yaklaşımların çalışmanın dışında bırakılmamasına gayret edildi. Buna karşın eksik bırakılan, gözden kaçan konular mutlaka vardır. Diğer yandan iletişim kuramlarına giriş niteliğindeki bir kitap için fazla ayrıntı olabilecek konulara da gereğinden fazla yer verilmiş olabilir. Ancak amaç alana kuş bakışı yaklaşım olunca ister istemez birtakım fazlalıklar ya da eksiklikler söz konusu olabiliyor. Bu gibi olası olumsuzluklarına karşın bu kitabın iletişim alanında yapılmış araştırmaları, geliştirilmiş temel kavram, kuram ve yaklaşımları bir bütün olarak ele alması ve alanın temel başvuru kaynaklarından biri olması amaçlanmıştır. Dördüncü baskısıyla okuruyla buluşan bir kitabın, amaçlananı büyük ölçüde gerçekleştirmiş olduğu da kabul etmek gerekir.

Kitapta ilk olarak iletişimin bilimsel bir disiplin haline gelmesi sürecinde kapıyı aralayanlar, yani temeli atanlar üzerinde durulmaktadır. Ardından iletişimin anlam, işlev ve türleri ele alınmaktadır. Daha sonraki bölümde ise merkeze kitle iletişim araçları konularak etki ölçümü üzerine yapılan araştırmalar, geliştirilen kuram ve yaklaşımlar tartışılmaktadır. Bu bölümü, izleyiciyi merkeze koyan aktif izleyici yaklaşımlarına ayrılan bölüm izlemektedir. Kitle iletişim araçlarının, içerisinde işlevsel hale geldiği güç veya iktidar ilişkileri de bu kitabın kapsamında yer almaktadır. Bu bağlamda iletişimin ekonomi politikası üzerinde genel hatlarıyla durulmaktadır. Diğer yandan teknolojiyi yaşamın merkezine koyan teknolojik belirleyicilik kuramı da göz ardı edilmedi. Ardından ürün-merkezli dilbilimsel, yapısal ve postyapısal yaklaşımlara yer verilmektedir. Kitle iletişim araçları ve kültür, özellikle de popüler kültür ilişkisini de kapsam dışı bırakmamak gerekiyordu. XX. Yüzyılın başından beri hem sosyal bilimlerin diğer alanlarında hem de iletişim alanındaki çalışmalar üzerinde yönlendirici etki yapan etkileşimcilik kura-

mı üzerinde de durulmaktadır. Kitle iletişim araçlarının, içerisinde yer aldıkları genel sistemle bağlantılarını incelemeye de bu kitabın kapsamı içerisinde yer verilmektedir. Son on yıldır iletişim alanının gözde konularından biri haline gelmiş olan medya okuryazarlığı üzerinde de genel hatlarıyla durulmaktadır. Dijital iletişim teknolojilerinin getirdiği olanaklarla gelişen ve yaşamımızın hemen hemen tüm kesitlerine nüfuz eden yeni medya ve sosyal medya da bu kitabın önemle üzerinde durduğu konulardır. Gidişata bakılacak olursa dijitalleşmeyle birlikte gelişen ve yeni medya olarak adlandırılan alanın geleceğin iletişim bilimlerinin biçimlenmesinde gerek kuramsal gerekse de yöntembilimsel açıdan önemli ölçüde etkili olacağı söylenebilir. Bugün gelinen noktada iletişim bilimleri içerisinde geliştirilen kavram, kuram ve yaklaşımların dijitalleşmeyle de ilişkilendirilerek değerlendirilmesi önemli bir gereksinim haline gelmektedir. Bu kitabın da her yeni baskısı bu gereksinim doğrultusunda güncellenmektedir.

Kaynakça

- Abadan-Unat, N. *Batı Avrupa ve Türkiye’de Basın Yayın Öğretimi*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972.
- _____ “Tek Yönlü İletişime Karşı Görüşler ve Düşünceler”, *A.Ü. Basın Yayın Yüksekokulu Yıllığı*, 1. Sayı, 1974-76, ss: 425-440.
- Abrahamson, D. “The Visible Hand: Money, Markets, and Media Evolution”. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, no: 75, 1998, pp:14-18.
- Adorno, T. *Kültür Endüstrisi, Kültür Yönetimi*, çev: E. Gen. N. Ünler, M. Tüzel, İletişim Yayınları, 2007.
- Adorno, T. ve Horkheimer, M. *Aydınlanmanın Diyalektiği*, çev: E. Öztarhan, N. Ünler, Kabalıcı Yayınları, 2010.
- Akerson-Erkman, F. *Göstergebilimine Giriş*, Multilingual Yayınları, 2005.
- Alemdar, K. ve Kaya, R. *Kitle İletişimde Temel Yaklaşımlar*, Savaş Yayınları, 1983.
- Alemdar, K. “Giriş”, *UNESCO Bildirgeleri*, 2010.
- _____ *Türkiye’de Çağdaş Haberleşmenin Tarihsel Kökenleri*, AİTİA Yayınları, Ankara, 1981.
- Alemdar, K. ve Erdoğan, İ. *Popüler Kültür ve İletişim*, Ümit Yayınları, 1994.
- Alexander, P. J. “Entry Barriers, Release Behavior, and Multiproduct Firms in the Music Recording Industry”. *Review of Industrial Organization*, 9, 1994, pp:85-98.
- Allen, G. *Intertextuality*, London: Routledge, 2000.
- Allen, D. “New Telecommunication Services: Network Externalities and Critical Mass”, *Telecommunications Policy*, no: 12, 1983, pp: 57-271
- Althusser, L. *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, çev: M. Özıçık, 4. Baskı, İletişim Yayınları, 2000.
- Altun, A. “Türkiye’de Medya Okuryazarlığı”, *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, Sayı 16, 2008, ss: 30-34.

- Anderson, J. A. *Communication Theory: Epistemological Foundations*. New York: Guilford, 1996.
- Anderson, P. *Gramsci: Hegemony, Doğu/Batı Sorunu ve Strateji*, çev: T. Günersel, Alan Yayıncılık, 1988.
- Ang, I. *Watching Dallas: Soap Opera and the Melodramatic İmagination*. London: Routledge, 1985.
- Ansell-Pearson, K. *Kusursuz Nihilist*, çev: C. Soydemir, Ayrıntı Yayınları, 1998.
- Arık, B. "Pınar Altuğ Olayı Bağlamında Çapraz Tekelleşmenin Habere Etkisi", *Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi*, Sayı: 7, 2006, ss: 39-154.
- Aristoteles, *Retorik*, çev: Mehmet H. Doğan, YKY, 2012.
- Aron, R. *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri*, çev: K. Alemdar, Bilgi Yayınevi, 2004.
- Atabek, Ü "İnternette Etik Sorunların Ekonomi Politik Bağlamı", *Küresel İletişim Dergisi*, Sayı: 2, 2006, ss: 1-9.
- Atabek, G. ve Atabek, Ü. *Medya Metinlerini Çözümlemek*, Siyasal Kitabevi, 2007.
- Atılğan, G. "Marx'ta İdeoloji: Kapitalizmin Devrimci Eleştirisinin Bir Olanacağı", *Praksis*, Güz, 2001, sayı: 4, ,
- Axford, B., Huggins, R.. *New Media and Politics*, (edt), First Published, Sage Pub, 2001.
- Aydoğan, F. *İletişim Çalışmaları*, (derleme), Derin Yayınları, 2015.
- Aziz, A. *Toplumsallaşma ve Kitleli İletişim*, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayını, 1982.
- Bacaksız, T. *Medya Okuryazarlığı Dersinde Gazete ve Dergi: Türkiye'de Medya Okuryazarlığı Dersinin Öğrencilerin Gazete ve Dergi Okuma Alışkanlıklarına Olan Etkisi*, Tez Danışmanı, K. İnal, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara 2010.
- Bagdikian, Ben H. *The Media Monopoly*. Boston: Beacon Press, 1992.
- Bağla, L, M. "Antonio Gramsci ve Aydınların Rolü Sorunu", *Birikim*, sayı: 23;
- Bakhtin, M. *Karnaval'dan Romana Karnaval'dan Romana Edebiyat Teorisinden Dil Felsefesine Seçme Yazıları* , çev: C. Soydemir, Ayrıntı Yayınları, 2001.
- Bakhtin, M. *The Dialogic İmagination*. Ed. Michael Holquist. Austin: University of Texas Press, 1981.
- Bakhtin, M. *The İdeological İmagination*, 1990
- _____ *Bir Eylem Felsefesine Doğru*, çev: S. Azeri, Avesta Yayınları, 2001.
- Bal, M. "Yapısalcı Anlamdan Yapisökümcü İze Derrida", *Maltepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl: 2004, Sayı: 2, ss: 51-62.
- Ball-Rokeach, S. "The Origins of İndividual Media-system Dependency: A Sociological Framework". (in) *Communication Research*, 12, 1985, pp:485-510.
- Banerjee, İ. "The Local Strike Back? Media Globalization and Localization the New Asian Television Landscape", *International Communication Gazette*, Vol: 64/6, 2002, pp: 517-535.

- Bantz, C. R. "Exploring Uses and Gratifications: A comparison of Reported Uses of Television and Reported Uses of Favorite Program Type", (in) *Communication Research*, 9, 1982, pp: 352-379.
- Barlas, M. "Vergi Affi ile Basın Özgürlüğü Geri mi Geldi", *Posta Gazetesi*, 17.11. 2010.
- Barthes, R. *Mythologies*, Wintage Books, London, 1993.
- _____ *Çağdaş Söylenler*, çev: T. Yücel, Metis Yayınları, 1990.
- Başaran, F. *İletişim Teknolojileri ve Toplumsal Gelişme: Yayılmanın Ekonomi Politikası*, Ütopya, Yayınevi, 2010.
- _____ *Yeni İletişim Teknolojisinin Düzenlenmesi ve Yaygınlaştırılması, Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde İnternet ve Cep Telefonunun Yaygınlaşmasının Karşılaştırmalı Çözümlemesi*, yayımlanmamış doktora tezi, danışman: Prof. Dr. H. Geray, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, 2004.
- Baudrillard, J. *Simülakrlar ve Simülasyon*, çev: O. Adanır, Doğu-Batı Yayınları, 2003.
- Becker, Howard, S. *Outsiders*, Free Press, 1997
- Bektaş, A. *Kamuoyu İletişim ve Demokrasi*, Bağlam Yayınları, 2000.
- _____ *Siyasal Propaganda*, Bağlam Yayınları, 2002.
- Bell, D. *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*, Basic Books, New York, 1999.
- Belsey, A. ve Chadwick, R. *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar*, Ayrıntı Yayınları, 1998.
- Benjamin, W. *The Work of Art In the Age of Its Technological Reproducibility, and Other Writings On Media*, edt by Jennings, M. W, Livingstone, Eiland, H. and Others, Copyright by the President and Fellows of Harward College, Harward University Press, 2008.
- _____ *What Is Epic Theatre?* In *Illumination*, Fontana, Press, London, 1973, pp: 144-51.
- Bennett, A. *Popular Music and Youth Culture*, MacMillian Press, 1999.
- _____ "Popular and Politics of Popular Culture", (in) Mercer, C., Wcollacott. J. (edt), *Popular Culture and Social Relations*, Open Univ. Press, 1986, pp: 22-49.
- Berelson, B. "The State of Communication Research", *Public Opinion Quarterly*, Vol. 23, 1959, pp: 1-6.
- Berelson, B. And Lazarsfeld, P. *McPhee Voting*, The University of Chicago Press, 1954.
- Berger, J. *Görme Biçimleri*, çev: Y. Salman, Metis Yayınları, 2010.
- Best, S. ve Kellner, D. *Postmodern Teori*, çev: Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, 2007.
- Binark, M. ve Gencel Bek, M. *Eleştirel Medya Okuryazarlığı*, Kalkedon Yayınları, 2007.

- Binark, M. (der) *Yeni Medya Çalışmaları*, Dipnot Yayınları, 2007.
- Blumler, J. G. ve Katz, E. (edt), *The Uses of Mass Communication: Current Perspectives on Gratification Research*, Sage Publication, London, 1974.
- Bobbio, N ve Texier, J. *Gramsci ve Sivil Toplum*, Ankara: Savaş Yayınları, 1982
- Boster, F. J., and Mongeau, P. "Fear-arousing Persuasive Messages". *Communication Yearbook*, 8, 1984, pp. 330-375.
- Bottomore, T. ve Nisbet, R. *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*, V Yayınları, 1990.
- Bourdieu, P. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*, Routledge and Kegan Paul, London, 1984.
- _____ "Kamuoyu Yoktur", (içinde) H. Tufan (hızr) *Kamuoyu Kimin Oyu*, Kesit Yayıncılık, 1995, ss: 177-189.
- _____ *Karşı Ateşler*, çev: H. Yücel, YKY, 2006.
- _____ *Televizyon Üzerine*, çev: T. Ilgaz, YKY, Cogito Dizisi, 2000.
- Bourse, M. Yücel, H. *İletişim Bilimlerinin Serüveni*, Ayrıntı Yayınları, Birinci Baskı, 2012.
- Boyatzis, C., G. Mattillo and K. Nesbitt. "Effects of The Mighty Morphin Power Rangers on Children's Aggression with Peers" *Child Study Journal* no: 25, 1995, pp: 45-57.
- Boyd-Barrett, "Cultural Dependency and the Mass Media" (in) M. Gurevitch, T. Bennett, J. Curran and J. Wollacott (edt) *Culture, Society and the Media*, Routledge, London, 1988, pp: 174-95.
- Boyd-Barrett, and Newbold, C.. (edt), *Approaches to Media: A Reader*, Arnold, London, New York, 1995.
- Broker, W. *Cultural Studies*, Teach Yourself Books, 1998.
- Burke, P. *Bilginin Toplumsal Tarihi*, çev: M. Tunçay, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2001.
- Burke, Q. *Popular Culture in Early Modern Europe*, Harpertorchesbooks, Harper and Row Publishers, 1978.
- Campbell, N., Davies, J. and McKay, G. (edt), *Issues in Americanisation and Culture*, Edinburgh University Press, 2004.
- Cantril, H. H. Gaudet and H. Herzog; *The Invasion from Mars: A Study in the Psychology of Panic*. Princeton University Press, 1940; rpt. by Harper & Row, 1966.
- Caputo, J. D. "Postmetafizik Bir Rasyonaliteye Doğru", (içinde), H. Arslan (der) *İnsan Bilimlerine Prolegomena*, İstanbul:Paradigma
- Castells, M. *The Rise of the Network Society*, Blackwell, 1996.
- _____ *Communication Power*, Oxford, First Published, 2009.
- _____ *Globalization and identity in the Network Society*, Prometheus, 2000.
- _____ *The internet Galaxy*, Oxford, 2001.
- Chaiken, S. "Communicator Physical Attractiveness and Persuasion", *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(8), 1979, pp. 1387-1397.

- Chandler, D. Semiotics for Beginners. Jun. 2002.
<http://www.aber.ac.uk/media/Documents/S4B/sem-gloss.html>. A glossary of key terms, including note on Prague School.)
- Chomsky, N. *Language and Thought*, Wakefield, RI: Moyer Bell, 1993.
- Chomsky, N. *Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir*, çev: İ. Kaplan Minerva Yayınları, 1988.
- Coleman, J. S. Katz, E. and Mentzel, H. *Medical Innovation: Diffusion of a Medical Drug Among Doctors*. Indianapolis, MN: Bobbs-Merrill, 1966..
- Cornoy, M. "Gramsci ve Devlet" çev M. Yetiş. *Praksis* (3), 2001, 252-278.
- Crowley, D. ve Heyer, P. *İletişim Tarihi*, çev: B. Ersöz, Phoenix Yayınevi, 2010.
- Curran, J. "Medya ve Demokrasi: Yeniden Değer Bıçme" (içinde) S. İrvan (der) *Medya Kültür Siyaset*, Ark Yayınları, 1997, ss:139-199.
- Çamurdan, E. *Çağdaş Tiyatro ve Dramaturgi*. İstanbul: MitosBoyut Yayınları, 1996.
- Çelenk, S. (der) *İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar*, DE Kİ Basım Yayıncılık, Ankara, 2008.
- Dallmayr, F. R. 'Hermenutik ve Dökonstrüksiyon-Derrida Gadamer Diyalogu', (içinde) H. Arslan (hızr) *Hermenutik ve Humaniter Disiplinler*, İstanbul:Paradigma Yayınları, 2002.
- DeFleur, M. L., & Ball-Rokeach, S. *Theories of Mass Communication* (4th ed.). New York, Longman, 1982.
- Derrida, J. *Marx'ın Hayaletleri-Borç durumu, Yas çalışması ve Yeni Enternasyonal*, çev: A. Tümertekin, İstanbul:Ayrıntı Yayınları, 2001.
- Derrida, J. *Marx ve Mahdumları*, çev: A. Tümertekin, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2004.
- Derrida, J. *Positions*, trans: A. Bass, Chicago: University of Chicago Press, 1981.
- Derrida, J. *Margins of Philosophy*, trans: A. Bass, Chicago: University of Chicago Press, 1982.
- Desmoulin, N.; *Medya Ekonomisi*, çev: G. Üstün, İletişim Yayınları, 1995.
- Dewey, J. *Experience and Nature*, New York, Dover Publications, 1958, (Original work published 1929).
- _____ *Türkiye Maarifi Hakkında Rapor* (1924), Milli Eğitim Şurası, 13-17 Kasım 1989.
- Dominick, J. R. *The Dynamics of Mass Communication*. New York: McGraw-Hill, 1990.
- Durkheim, E. *İntihar*, çev: Ö. Ozankaya, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1986.
- Eagleton, T. *Estetiğin İdeolojisi*, Doruk Yayınları, (yayın tarihi belirtilmemiş).
- Eagleton, T. *İdeoloji*, çev. M. Özcan, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1991
- Easthope, A. ve McGowan, K.; (eds), *A Critical And Cultural Theory Reader*, Open University Press, 1992.
- Easton, D. *A Framework for Political Analysis*, Englewood Cliffs: Prentice Hall,, New Jersey, 1965.

- Edgar, A. ve Sedgwick, P. *Cultural Theory, The Key Thinkers*, Routledge, London and New York, 2002.
- Edgar, A and Sedgwick, P. *Cultural Theory: the Key Concepts*, Routledge, 2007.
- el-ARABİ, S A. "Dil Öğreniminde Dilbilimsel Esaslar", çev: Gökhan S. İşkin, www.dilbilimi.net/dil_egitimi_kaynaklari.htm
- Eldridge, J. "The Contribution of the Glassgow Media Group to the Study of Television and Print Journalism", *Journalism Studies*, Volume I, Routledge, 2000, pp:113-127.
- Elkin, F.; *Çocuk ve Toplum*, çev: N. Güngör, Gündoğan Yayınları, 1995.
- Engels, F. "Karl Marx'ın 'Ekonomi Politüğün Eleştirisi' ", (içinde) K. Marx, *Ekonomi Politüğün Eleştirisine Katkı*, Ankara: Sol Yayınları, 1979, 29-41.
- Enzensberger, H. M. *The Consciousness Industry*. New York: Seabury Press, 1974.
- Erdoğan, İ. *Kapitalizm, Kalkınma, Postmodernizm ve İletişim*, Erk Yayınları, 1999.
- _____ *İletişimi Anlamak*, Erk Yayınları, 2007.
- Erdoğan, İ. Alemdar, K. *Öteki Kuram*, Yenilenmiş 3. Baskı, Erk Yayınları, 2010.
- Erdoğan, İ. İşler, E. K. ve Durmuş, N. "Kitle İletişimde Pozitivist Ampirik Geleceğin Kuruluşu: Lazasfeld ve Yönetimsel Araştırmalar", *İletişim Dergisi*, Sayı: 21, 2005.
- Esslin, M. *Dram Sanatının Alanı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1996.
- Featherstone, S. *Postcolonial Cultures*, Edinburg University Press, 2005.
- Fejes, F. "Critical Mass Communications Research and Media Effects: The Problem of the Disappearing Audience", *Media, Culture and Society*, 6(3), year: 1984, pp: 219-232.
- Ferdinand, de S. *Genel Dilbilim Dersleri*, çev.: B. Vardar. İstanbul: Multilingual Yayınları, 1998.
- Fisher, B. M. Strauss, A. L.; "Etkileşimcilik", (içinde) T. Bottomore ve R. Nisbet (der), *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*, V Yayınları, 1990, ss. 470-508.
- Fiske, J. *İletişim Çalışmalarına Giriş*, çev: S. İrvan, Ark Yayınları, 1996.
- Fiske, J. *Popüler Kültürü Anlamak*, çev: S. İrvan, Ark Yayınları, 1991.
- Forgacs, D. *Gramsci Kitabı: Seçme Yazılar 1916-1935*, çev: İ. Yıldız, Dipnot Yayınları, 2011.
- Foucault, M. "Method" (in) John Storey (edt) *Cultural Theory and Popular Culture*, Second Edition, Longman, 1998, pp: 165-172.
- Foucault, M. "On the Genealogy of Ethics: An Overview of the Work in Progress," (in) Paul Rabinow (edt) *Ethics, Subjectivity and Truth*. Volume 1 of *The Essential Works of Foucault, 1954-1984*,), trans: Robert Hurley et al. (New York: The New Press, 1997).
- _____ *Hapishanenin Doğuşu*, çev: M. A. Kılıçbay, İmge Kitabevi, 2006.
- Fukuyama, F. "Tarihin Sonu mu?" çev: Y. Kaplan, (içinde), Mustafa Aydın-Ertan Özensel (der), *Modernizmin Aydınlanma Vehmi*, Ankara: Vadi Yayınları, 2002, ss: 178-184.

- Fowler, B. (edt), *Reading Bourdieu on Society and Culture*, Blackwell Publishers, The Sociological Review, 2000.
- Gadamer, H.G. "Hermetik ve Logosentrizm", (içinde) H. Arslan (çev-der), *Hermetik ve Humaniter Disiplinler*, İstanbul:Paradigma Yayınları, 2002
- Gans, H. J. *Popüler Kültür ve Yüksek Kültür*, çev: E. Onaran İncirlioğlu, YKY, İstanbul, 2004.
- Garnham, N. "Kitle iletişiminin Ekonomi Politikğine Katkı", (içinde) Yaylagül, L, (der) *Kitle İletişiminin Ekonomi Politikği*, Dalbaz Yayınları, 2006, ss:173-187.
- _____ "Ekonomi Politik ve Kültürel Çalışmalar:Uzlaşma mı Boşanma mı?" (içinde) S. Çelenk (der) *İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar*, De Ki basım Yayın, 2009, ss:115-131.
- Gasset, Y. O.J. *Kitlelerin Ayaklanması*, 5. Baskı, Türkiye İş Bankası, 2017.
- Gates, B. *Dijital Sinir Sistemiyle Düşünce Hızında Çalışmak*, çev: Ali Cevat Akkoynlu, Doğan Kitapçılık, 2000.
- Gerbner, G. Cultural Indicators: The Third Voice, (In) G. Gerbner, L.P. Gross and W.H.Melody, (eds), *Communications Technology and Social Policy ;Understanding the New Cultural Revolution*, New York, John Wiley and Sons, 1973, pp: 555-573.
- _____ "Cultural indicators, the Analysis of Mass Mediated Public Messaga System" (in) Oliver Boyd-Barrett and Chris Newbold Arnold (eds) *Approaches to Media, A Reader*, London, New York, 1995. pp: 144-153.
- Geray, H. *Yeni İletişim Teknolojileri*, Ankara, 1994.
- _____ *Yeni İletişim Teknolojilerinin Gelişmekte Olan Ülkelere Girişinin Toplumsal Boyutları, Örnekolay: Türkiye'ye Sayısal İletişimin Girişi*, yayınlanmamış doktora tezi, danışman: Prof. Dr. O. Tokgöz, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, 1988.
- Giddens, A. *Sosyoloji*, Ayraç Yayınevi, 2000.
- Gibson, M. McHoul, A. "Interdisciplinarity", (in) Toby Miller (edt) *A Companion to Cultural Studies*, Blackwell, 2006, pp. 23-35.
- Gitlin, T. "Media Sociology: The dominant Paradigm", *Theory and Society*, 6, 1978, pp:205-253.
- Glasgow Media Group. *Bad News*, London, Routledge and Kegan Paul, 1976.
- _____ *More Bad News*, London, Routledge and Kegan Paul, 1980.
- _____ *Really Bad News*, London Writers and Readers, 1982.
- _____ *War and Peace News, Milton Keynes, Open University Press, 1985.*
- Goffman, E. *The Presentation of Self In Everyday Life*, Harmondsworth, Penguin, 1990.
- Golding, P. *The Mass Media*, Fifth impression, Longman, 1982.
- Golding, P. ve Murdock, G. "Kültür İletişim ve Ekonomi Politik" (içinde) Süleyman İrvan (der) *Medya Kültür Siyaset*, Ark Yayınevi, 1997, ss:49-77.
- Gramsci, A. *Felsefe ve Politika Sorunları*, çev: A. Cemgil, İstanbul: Payel, 1959.

- Gramsci, A. *Hapishane Notları*, çev. A. Tokatlı, İstanbul: Gerçek Yayınları, 2003.
- Gramsci, A. *Aydınlar ve Toplum*, çev: V. Günyol ve F. Edgü, İstanbul: Örnek Yayınları, 1983.
- Güncü, E. "Post-yapısalcılık", *Yom Sanat*, 2005, ss.18-22s
- Güngör, N. *Popüler Kültür ve İktidar*, Vadi Yayınları, 1999.
- _____ *Abdülcanbaz, Turhan Selçuk'tan İnsan Manzaraları*, Cumhuriyet Kitapları, 2008.
- _____ "Toplumsal Cehalet ve Medya", *Tehlikeli Cehalet*, (edt), Erdal Atabek, Cumhuriyet Kitapları, 2009. ss: 200-222.
- _____ *Cumhuriyet Döneminde İletişim, Kurumlar-Politikalar*, Siyasal Kitabevi, 2010.
- *İletişime Giriş*, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 4. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2017.
- "Pasif İzleyiciden Aktif Üretici İzleyiciye İletişim Bilimlerinin Serüveni, Ya da Yeni Bir Paradigmanın Ayak Sesleri", (içinde) *İletişim Çalışmaları*, (der: F. Aydoğan), Derin Yayınları, 2015, ss: 15-27.
- Güngör, S. "Althusser'de İdeoloji Kavramı", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, cilt 6, 2001, ss.221-231.
- Gür, C. "Ferdinand De Saussure ve Yapısalcılık", *Yom Sanat*, 2005, ss: 9-13
- Habermas, J. *Kamusal Yaşamın Yapısal Dönüşümü*, çev: T. Bora, İletişim Yayınları, 2010.
- Hall, S. Jacques M. (edt), *Yeni Zamanlar*, çev: A. Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, 1990.
- _____ "Encoding, Decoding", (in) M. G. Durham and D. M. Kellner (eds), *Media and Cultural Studies*, Blackwell, first pub. 2001. pp: 166-177.
- _____ "Yerel ve Küresel: Küreselleşme ve Etniklik". (içinde) Anthony D. King (edt), *Kültür, Küreselleşme, Dünya Sistemi*, çev: G. Seçkin, Ü. H. Yoldaş, Bilim ve Sanat Kitabevi, 1998, ss: 39-61
- Hamelink, C. *Trends In World Communication: On Disempowerment and Self-empowerment*, Southbound, Penang, 1994.
- Hardt, H. *Critical Communication Studies: Communication, History, and Theory in America*, London and New York: Routledge, 1992.
- _____ "The Return Of The "Critical And The Challenge of Radical Dissent: Critical Theory, Cultural Studies, and American Mass Communication Research", (In) J. A. Anderson (edt), *Communication Yearbook*, 12, 1989, pp. 558-600, Newbury Park, CA: Sage.
- Hartley, J. *Digital Futures for Cultural and Media Studies*, Willey-Blackwell, 2012.
- Hebdige, D. *Alt kültür, Tarzın Anlamı*, çev: S. Nişancı, Babil Yayınları, 2004.
- Hegel, G.W.F. *The Philosophy of History*, trans: J. Sibree, New, York, Dover, 1956.
- Heider, F. *The Psychology of Interpersonal Relations*; New York, Wiley, 1958.
- Herman, E. S. Chomsky, N. *Rızanın İmalatı*, çev: E. Abadoğlu, Toplum Yayınları, 2006.

- Hobbs, R. "Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma" çev: M.Türkan Bağlı, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2004, cilt 37, Sayı: 1, ss.122-140.
- Hobsbawn, E. *Kısa XX.Yüzyıl, (1014-1001, Aşılıklar Çağı*, çev: Yavuz Alağan, Everest Yayınları,
- Hoggart, R. *The Uses of Literacy*, Pelican, London, 1958.
- _____ *Only Connect: On Culture and Communication*, Chatto and Windus, London, 1972.
- _____ *Mass Media In A Mass Society: Myth and Reality*, Continuum, London, 2004.
- Hovland, C. I. Janis, I. L. and Kelley, H. H.; *Communication and Persuasion*, New Haven: Yale University Press, 1953.
- Hovland, C. I., Sherif, M. Assimilation and Contrast Effects in Reactions to Communication and Attitude Change, *J. Abnorm. soc. Psychol.*, 1957.
- _____ *Social Judgment: Assimilation and Contrast Effects In Communication and Attitude Change*. New Haven: Yale University Press.
- Hovland, C.I., Mandell, W., Campbell, E. H., Brock, T., Luchins, A. S., Cohen A. R., McGuire, W. J., Janis, I. L., Feirerabend, R. L., & Anderson, N.H.(eds.) *The Order of Presentation in Persuasion*. New Haven: Yale University Press, 1957.
- Hovland, C.I. Lumsdaine. A.A. & Sheffield, E.D. *Experiments on Mass Communication*. Princeton: Princeton University Press, 1949.
- Hovland, C.I., & Weiss, W. "The influence of Source Credibility on Communication Effectiveness". *Public Opinion Quarterly*, 15, 1951, pp: 635-650.
- Huxley, D. *Nasty Tales, Critical Vision*, An Imprint of Headpress, 2001.
- Hülür, H, Yaşın, C. *Yeni Medya, Kullanıcının Yükselişi*, Ütopya Yayınları, 2016.
- Hyppolite, J. *Genesis and Structure of Hegel's, Phenomenology of Spirit*, trans: S.Cherniak and J. Heckman. Evanston, Northwestern University Press, 1974.122
- İmer, K. *Toplumsal Dilbilim: Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları I*, Ankara, 1980, s. 157-166.
- İnal, A. *An analysis of Turkish Daily Press: Event Selection. Text Construction and News Production*. Basılmamış doktora tezi, ODTÜ. Ankara, 1992.
- _____ *Haberi Okumak*, Temuçin Yayınları, 1996.
- _____ "Roland Barthes: Bir Avant-Garde Yazarı" *İletişim Araştırmaları*, 2003, Sayı: 1(1), ss: 9-38.
- İnal, K. *Medya Okuryazarlığı Elkitabı*, Ütopya Yayınları, 2009.
- İnceoğlu, M. *Güdüleme Yöntemleri*, A.Ü. Basın Yayın Yüksekokulu Yayını, 1982.
- Innis, H. A. *The Bias of Communication*, University of Toronto Press, Toronto, 1951.
- Innis, H. A. *Empire and Communication*, Press Porcepic, Victoria, 1986.
- İrvan, S. *Dış Politika ve Basın, Türk Basınında Dış Politika Haberlerinin Gündem Belirleme Yaklaşımı Açısından Çözümlemesi*, yayınlanmamış doktora tezi, tez

- danışmanı: Prof. Dr. O. Tokgöz, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, 1997.
- İskit, S. *Türkiye’de Matbuat Rejimleri*, İstanbul ölkü Matbaası, 1939.
- Işkın, G. S. *Dil Öğreniminde Dilbilimsel Esaslar*, 1983.
- Ivins, W. M. *Prints and Visual Communication*, MIT, Paperback Edition, 1969.
- Jameson, F. “Küreselleşme ve Politik Strateji”, *Birikim Dergisi*, Kasım 2000, ss: 39-50.
- Jenkins, H. *Convergence Culture*, NYU Press, 2006.
- _____ *Postmodernizm ya da Geç Kapitalizmin Mantiğı*, YKY, 1994.
- Jowett, G.S. and O’Donnell V. *Propaganda and Persuasion*. Newbury Park: Palgrave, 1992.
- Kağıtçıbaşı, Ç. *İnsan ve İnsanlar, Sosyal Psikolojiye Giriş*, Evrim Yayınevi, 1988.
- Kant, İ. *Pratik Usun Eleştirisi*, çev: İ. Z. Eyüboğlu, 5. Basım, Say Yayınları, 1999.
- Katz, E. “Communication Research Since Lazarsfeld”, *Public Opinion Quarterly*, 51,1987, pp:525–545.
- _____ “İletişimde İki Aşamalı Akış”, çev: N. Güngör, *İletişim Dergisi*, Sayı:1-2,1994. 231-249.
- Katz, E. ve Lazarsfeld, P. *The Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Mass Communication*, İllinois, The Free Press, 1955.
- Katz, E., & Foulkes, D. “On the Use of Mass Media as Escape: Clarification of a Concept”, *Public Opinion Quarterly*, 26, 1962, pp: 377–388.
- Kay, S. Žižek, S. *Eleştirel Bir Giriş*, çev:Z. Kuyumcu, Encore Yayınları:İstanbul, 2006.
- Kaya, R. *İktidar Yumağı*, İmge Kitabevi, 2009.
- Kaya, R. *Kitle İletişim Sistemleri*, Teori Yayınları, 1985
- Keane, J. *Medya ve Demokrasi*, çev: H. Şahin Ayrıntı Yayınları, 1999.
- Kellner, D. *Medya Gösterisi*, çev: Z. Paşalı, Açılım Kitap, 2010.
- Keskin, Z. “Türkiye’de Haber İncelemelerinde van Dijk Yöntemi”, (içinde) Ç. Dursun (der) *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*, Elips Yayınları, 2004, ss: 391-407.
- Keyman, E. F. Sarıbay, A. Y. “Giriş: Küreselleşme, Siyaset ve Toplumsal Yaşam”, (içinde) E. Fuat Keyman ve Yaşar Sarıbay (der) *Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam Vadi Yayınları*, 1998, ss: 9-13.
- Kiesler, S. (edt). *Culture of the Internet. Mahwah*, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc, 1997.
- Kıran, Z. *Dilbilim Akımları*. Ankara: Onur Yayınları, 1996.
- Kırca, S. “Medya Ürünlerinin Küresel Yayılımı, Yerelleştirilmesi: Ulusaşırı Kimliklerin Yaratılması”. *Doğu-Batı Dergisi* Mayıs, Haziran, Temmuz 2001, ss: 181-191.
- King, A. *Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi*, çev: Gülcan Seçkin, Ümit Hüsrev Yolsal, Bilim ve Sanat Yayınları,1998.

- Klapper, J. "The Effects of Mass Communication", (içinde) Oliver Boyd-Barrett and Chris Newbold (eds) *Approaches to Media, A Reader*, Arnold, London, 1995. pp:135-144.
- Köker, E. *Politikanın İletişimi, İletişimin Politikası*, Vadi Yayınları, 1998.
- Larrain, J. *İdeoloji ve Kültürel Kimlik*, çev. N. N. Domaniç, İstanbul: Sarmal Yayınları, 1995.
- Larson, C.U. *Persuasion: Reception and Responsibility*. Belmont: Wadsworth, 1992.
- Lasswell, H. D. *Propaganda Technique In World War I*, The M.I.T Press, 1971.
- _____ "Toplumda İletişimin Yapısı ve İşlevi", çev: N. Güngör, *İletişim Dergisi*, Sayı:4, 1997, ss: 35-49.
- Lasswell, H. D. "The Structure and Function of Communication in Society". (In) L. Bryson (edt.), *The Communication of Ideas*. New York: Harper & Co, 1948, pp: 33-51.
- Laughy, D. *Key Themes in Media Theory*, First Pub, Open University Press, 2007.
- Laughy, D. *Medya Çalışmaları, Teoriler ve Yaklaşımlar*, çev: Ali Toprak, Kalkedon Yayınları, 2010.
- Lazar, J. *İletişim Bilimi*, çev: C. Anık, Vadi Yayınları, 2001.
- Lazarsfeld, P, Berelson, B, Gaudet, H. *The People's Choice*, (Second Edition.) New York: Columbia University Press, 1948.
- Leavis, F. R. *Mass Civilization and Minority Culture*, Heffer, 1930.
- Leavis, Q.D. *Fiction and the Reading Public*, Chatto and Windas, 1932.
- Le Bon, G. *Kitleler Psikolojisi*, Yağmur Yayınevi, 1974.
- Leiman, M. "Saussure ve Bakhtin'in Gösterge Bilimsel Kavramları: Psikoterapik Söylemin Doğasını Anlamada Zıt Pozisyonlar", *Yom Sanat*, 2005, ss:14-17
- Lerner, D. *The Passing of Traditional Society: Modernizing the Middle East*, Free Press of Glencoe, 1964.
- Liebes, T, Katz, E. *The Export of Meaning: Cross Cultural Reading of Dallas*, New York, Oxford University Press, 1990.
- Lévi-Strauss, C. *Yaban Düşünce*, çev.: T. Yücel. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002
- Lévi-Strauss, C. *A World on the Wane*, trans: J. Russell, Criterion Books Press, N.Y. 1961.
- Lévi-Strauss, C. *Mit ve Anlam*, çev: Ş. Süer, S. Erkanlı, Alan Yayınlar, İstanbul, 1986.
- Lippmann, W. *Public Opinion*, The Free Press, New York, 1949.
- Livingstone, S. *Making Sense of Television*. London: Pergamon, 1990.
- Lowery, S. A. ve DeFleur M. L. *Milestones In Mass Communication Research*, Third edition, New York Longman, 1995.
- Lull, J. *Medya, İletişim, Kültür*, çev: N. Güngör, Vadi Yayınları, 2001..
- Lytard, J. F. *Postmodern Durum*, çev: A. Çiğdem, Vadi Yayınları, 2000.
- Lyon, D. *Elektronik Göz*, çev: D. Hatatoğlu, Sarmal Yayınevi, 1997
- MacBride, S. *Many Voices One World*, Kogan Page, London Unipath, New York, UNECSO, Paris, 1980.

- Maigret, E. *Medya ve İletişim Sosyoloji*, çev. H. Yücel, İkinci Baskı, İletişim Yayınları, 2012.
- Marcuse, H. *One Dimensional Man*, Second Edition, Beacon Press-Boston, 1991.
- Marx, K. *Kapital, Kapitalist Üretim Eleştirel Bir Tahlili*, çev: A. Bilgi, Üçüncü Cilt, Sol Yayınları, 1986.
- _____ *Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı*, çev: S. Belli, Beşinci baskı, Sol Yayınları, 1980. (Eriş Yayınları tarafından düzenlenmiştir)
- Marx, K. Engels, F. *Komünist Manifesto ve Komünizmin İlkeleri*, çev: M. Erdost, Sol Yayınları, 1998.
- _____ *The German İdeology*, Prometheus Books, 1998.
- Masterman, L. Mariet, F. *Media Education In 1990's Europe*, Council of Europe Press, 1994.
- Mattelard, A. Mattelard, M. *İletişim Kuramları Tarihi*, çev: M. Zıllıoğlu, İletişim Yayınevi, 1998.
- Mattelart, A. *Beyin İğfal Şebekesi*, çev: Işın Gürbüz, Ayrıntı Yayınları, 1995.
- _____ *İletişimin Dünyasallaşması*, çev: Halime Yücel, İletişim Yayınları, 2001.
- _____ *Multinational Corporations and the Control of Culture, The Ideological Apparatuses of Imperialism*, Harvester Pres-Sussex, Humanities Pres New Jersey, 1979.
- .McCauley, K. A. "Russian Formalism", 1997. http://www.press.jhu.edu/books/Hopkins_guide_to_literary_theory/russian_formalism.html. Detailed account and bibliography.)
- McCombs, M. E. Shaw, D. L. "The Agenda-Setting Function of Mass Media", (in) Oliver Boyd-Barrett and Chris Newbold (eds) *Approaches to Media, A Reader*, First Published, Arnold, 1995, pp:153-164.
- McGowan, K. And Easthope, A. *A Critical and Cultural Theory Reader: second edition*, University of Toronto Press, 2004,
- McGuigan, J. *Cultural Populism*, Routledge, London and New York, First Published, 1992.
- McLuhan, M.. *Gutenberg Galaksisi*, çev: G. Ç.Güven, YKY, 2001.
- _____ *Understanding Media, The Extensions of the Man*, London, MİT Press, 1964.
- _____ *Global Köy, 21. Yüzyılda Yeryüzü Yaşamında ve Medyada Meydana Gelecek Dönüşümler*, çev: B. Özal Düzgören, Scala Yayıncılık, 2001.
- _____ "İleti İletişim Aracının Kendisidir", (içinde) K. Alemdar, R. Kaya (der), *Kitle İletişimde Temel Yaklaşımlar*, Savaş Yayınları, 1983. ss: 85-108.
- Mc Luhan, M. *Understanding the Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw-Hill, 1964.
- McRobbie, A. *Postmodernism and Popular Culture*, Routledge, London and New York, 1998.
- McQuail, D. "Kitle İletişim Araçlarının Etkileri", (içinde) K. Alemdar, R. Kaya (der), *Kitle İletişimde Temel Yaklaşımlar*, Savaş Yayınları, 1983. ss: 45-86.

- _____ Windahl, S. *İletişim Modelleri*, çev: Konca Yumlu, 2. Baskı, İmge Kitabevi, 2005.
- McQuail, D. And Windahl, S. *Communication Models for the Study of Mass Communication*. London: Longman, 1993.
- Mehmet Said Paşa, *Gazeteci Lisansı*, hazırlayan: E. Özarslan, G.Ü. İletişim Fakültesi, 2008.
- Meyrowitz, J. *No Sense of Place: The Impact of Electronic Media on Social Behaviour*, Oxford University Press, New York, 1985.
- Mills, C..W. *İktidar Seçkinleri*, çev: Ünsal Oskay, Bilgi Yayınevi, 1974.
- Moran, B. *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.
- Morley, D. *Television, Audience and Cultural Studies*, Routledge, 1992.
- _____ *The 'Nationwide' Audience: Structure and Decoding*. London: BFI, 1980.
- _____ "The Nationwide Audience" - A Critical Postscript, *Screen Education* 39, 1981a, pp: 3-14 .
- Morley, D. Brundson, C. *The Nationwide Television Studies*, Routledge, London, 1999.
- _____ *K. Kimlik Mekanları; Küresel Medya, Elektronik Ortamlar ve Kültürel Sınırlar* çev: E. Zeybekoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1995.
- Morrison, D. "The Beginning of Modern Mass Communication Research", *European Journal of Sociology*, 19(1), 1978, pp:347-359.
- Mosco, V. *The Political Economy of Communication*. London: SAGE. 2nd edition.2009.
- Mosco, V. "İletişim Endüstrilerinde Emek, Eleştirel Toplumbilimsel Bir Bakış Açısı", (içinde) L. Yaylagül (der) *Kitle İletişiminin Ekonomi Politikası*, Dalbaz Yayınları, 2006, ss:213-240.
- _____ "Radikal Toplum Kuramı ve İletişim Devrimi, " (içinde), R. Kaya, K. Alemdar (der) *Kitle İletişiminde Temel Yaklaşımlar*, Savaş Yayınları, 1983.
- Mowlana, H. "The Communication Paradox", *Bulletin of the Atomic Scientists* no: 51,year: 1995, pp: 40-46.
- Murdock, G. & Golding, P. "Culture, Communications and Political Economy". (In) James Curran and Michael Gurevitch (eds.), *Mass Media and Society* (pp. 70-92). London: Arnold, 2000.
- Mutlu, E. (edt) *Kitle İletişim Kuramları*, Ütopya Yayınları, 2005.
- Neff-Gina, *Venture, Labor*, Cambridge, MA-MIT Press,, 2011.
- Noelle-Neumann, E. *Kamuoyu, Suskunluk Sarmalının Keşfi*, çev: Murat Özkök, Dost Kitabevi, 1982.
- Nordenstreng, K, and Varis, T. "Television Traffic-A One-Way Street." (in) *UNESCO Reports and Papers on Mass Communication* No. 70, Paris: 1974.
- Ong,J. W. *Orality and Literacy*, Routledge, 1982.
- Ormitson, G. Ve Schrift, A. D. *Hermenütiğe Giriş,Hermenütik ve Humaniter Disiplinler*, H. Arslan (çev-der), İstanbul:Paradigma Yayınları, 2002.

- Oskay, Ü. *İletişimin ABC'si*, Der Yayınları, 2007.
- _____ *Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş*, Der Yayınları, 2000.
- _____ "Popüler Kültürün Toplumsal Ortamı ve İdeolojik İşlevleri Üzerine", (içinde) K. Alemdar, R. Kaya (der) *Kitle İletişimde Temel Yaklaşımlar*, , Savaş Yayınları, 1983, ss: 163-206.
- Özer, Ö. *Yetiştirme Kuramı, Televizyonun Kültürel İşlevlerinin İncelenmesi*, yayınlanmamış doktora tezi, danışman: Prof. Dr. O. Tokgöz, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, 2003.
- Özkaya, T. Küçükkurt, M. Elbek, G. *Tarımsal Yayım ve İletişim*, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını, 1991.
- Özkök, E. *Kitlelerin Çözülüşü*, Tan Yayınları, 1985.
- Öztürk, S. *Türkiye'de İletişim Düşüncesinin Kökenleri*, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2008.
- Philip Howard, *Castells and The Media*, Polity Press, 2011.
- Piaget, J. *Yapısalcılık*, çev.:A. Ş. Okyayuz Yener. Ankara: Doruk Yayınları, 1999.
- Postman, N. Powers, S. *Televizyon Haberlerini İzlemek*, çev: A. Tunç, Kavram Yayınları, 1992.
- Propp V. *Masalın Biçimbilimi*, çev.: M. Rifat, S. Rifat. İstanbul: Om Yayınları, 2001.
- Resnick, S. And Wolff, R, *Knowledge and Class: A Marxian Critique of Political Economy*, University of Chicago Press, Chicago, 1987.
- Rıfat, M. *20. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları*, YKY, 2000.
- Rıfat, M. *20. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları*, YKY, 4. Basım, 2008.
- Rıfat, M. *Göstergebilimcinin Kitabı*. İstanbul: Düzlem Yayıncılık, 1996.
- Rızvanoğlu, E. *Bakhtin, Kristeva, Barthes*, (basılmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Riesman, D. Gazer, N. Deney R. *The Lonely Crowd: A Study of Changing American Character*, Yale University Press, 1961.
- Rigel, N. (der), *Kadife Karanlık*, Su Yayınları, 2003.
- Robert, S. *Structuralism in Literature*, London: Yale University Press, 1974.
- Robertson, R. *Küreselleşme, Toplum Kuramı ve Küresel Kültür*, Bilim ve Sanat Yayınevi, 1999.
- Robinson, D. *Nietzsche ve Postmodernizm*, çev: K. H. Ökten, İstanbul: Everst Yayınları, 2000.
- Rogers, E. *Diffision of Innovation*, The Free Press, New York, 1981.
- Rogers, E. M. Chaffee, S. H. "The Past and the Future of Communication Study: Convergence or Divergence" *Journal of Communication*, 1993, Fall, Vol: 43(4), pp: 125-131.
- Rogers, E.M. "New Product Adoption and Diffusion", *Journal of Consumer Research*, 2, 1976, pp: 290-301.
- Rogers, E.M. *A history of Communication Study: A Biographical Approach*. New York: Free Press, 1994..
- Rosengren, K. E. *Communication An Introduction*, Sage Publication, 2000.

- Sardar, Z. Loon, B, V. *Cultural Studies*, Icon Books UK, Totem Boks US, 1988.
- Sarti, I. "İletişim ve Kültürel Bağımlılık Yanlış Bir Kavram, (içinde) K. Alemdar, R. Kaya (der) *Kitle İletişimde Temel Yaklaşımlar*, Savaş Yayınları, 1983.
- Sarup, M. *Postyapısalcılık ve Postmodernizm*, çev: A.Baki Güçlü, İstanbul:Ark Yayınları, 1995.
- Schudson, M. "Media, Culture and Society, (SAGE, London Newbury Park and New Delhi) Vol. 11, 1999, 263 – 288'den alınmıştır.)
- Schiller, D. *How to Think About Information*. Chicago: University of Illinois Press, 2007.
- Schiller, D. *Digital Capitalism*. Cambridge, MA: MIT Press.1999.
- Schiller, H. *Zihin Yönlendirenler*, çev: C. Cerit, Pınar Yayınları, 1993.
- _____ *Mass Communication and American Empire*, Second Edition, Westview Press, Oxford, 1992.
- Schirato, T. Yell, S. *Communication and Culture*, Sage Publication, 2000.
- Schramm, W. *The Beginnings of Communication Study In America: A Personal Memoir* (S. H. Chaffee & E. M. Rogers, (edt), Thousand Oaks, CA: Sage, 1997.
- _____ "Communication Research In the United States", (In) W. Schramm (edt) *The Science of Human Communication*, , 1963, pp. 1-16. New York: Basic Books.
- Searle, J. R. "Chomsky's Revolution in Linguistics", *The New York Review of Books*, June 29, 1972).
- Serdar, Ali, "Marksist Kültür Çalışmaları ve ve Edebiyat Eleştirisi Çerçevesinde Bakhtin ve Çevresi", *Praksis* (4), 2001, ss: 218-241.
- Shoemaker, P. Reese, S.; "İdeolojinin Medya İçeriği Üzerinde Etkisi", (içinde) S. İrvan (der) *Medya Kültür Siyaset*, Ark Yayınevi,1997, ss: 99-137
- Sim, S. *Derrida ve Tarihin Sonu*, çev: K. H.Ökten, İstanbul:Everest Yayınları, 2000.
- Smythe, D. W. *Dependency Road: Communications, Capitalism, Consciousness and Canada*, Norwood, NJ: Ablex Publishing, 1981a.
- _____ "Communications: Blindspot of Economics". (In) Melody, W.H., Salter, L. and Heyer, P. (edt). *Culture, Communication and Dependency: The Tradition of H.A. Innis*. Norwood, NJ: Ablex,1981b.
- _____ "Batı Marksizminin Kör Noktası" (içinde), L. Yaylagül (der) *Kitle İletişiminin Ekonomi Politikası*, Dalbaz Yayınları, 2006, ss: 127-273.
- Smythe, Dallas W. "The Consumer's Stake in Radio and Television". *The Quarterly of Film, Radio and Television* 6 (2), 1051, pp: 109-128.
- Spencer, H. "Progress: Its Law and Causes", *The Westminster Review*, Vol 67, April 1857, pp 445-447.
- Steger, Manfred B. *Küreselleşme*, çev: A. Ersoy. Dost Kitapevi, 2004.
- Stevens, C. "The Uses of Literacy". *The Literary Encyclopedia*. First Published 12 July 2006, Open University.
- Stevenson, N. *Medya Kültürleri Sosyal Teori ve Kitle İletişimi*, Ütopya Yayınları, 2008.

- Storey, J. *An Introduction to Cultural Theory and Popular Culture*, 2. edition, Prentice Hall and Harvester Wheatsheaf, 1997.
- Swingewood, A. *Kitle Kültürü Efsanesi*, Bilim ve Sanat Yayınları, 1996.
- _____. *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*, çev: O. Akınbay, Bilim ve Sanat Yayınları, 1991.
- Şakı-Aydın, O. "Alımlama Araştırmaları ve Kültürel Çalışmalar Geleneğinin Katkısı", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:11, Bahar 2007, ss:119-131.
- Şeker, M. *Televizyon Haberciliği*, Selçuk Üniversitesi Vakfı Yayınları, 1999.
- Taşkıran, N. *Medya Okuryazarlığına Giriş*, İletişim Yayınları, 2000.
- Tekinalp, Ş. Uzun, R. *İletişim Araştırmaları ve Kuramları*, Beta Yayınları, 2009.
- Tellan, B. "Türk Basını Üzerine İlk Akademik Çalışma Artık Türkçede", *Etkileşim*, Yıl: 1, Sayı: 1, 2018, ss: 204-209.
- Tellan, B. (2018), "Türk Basını Üzerine İlk Akademik Çalışma Artık Türkçede", *Etkileşim*, Yıl: 1, Sayı: 1, ss: 204-209
- Thomas E. R. "Uses and Gratifications Theory in the 21st Century", *Mass Communication and Society*, 3(1), 2000, pp: 3-37.
- Thompson, E. P. *İngiliz İşçi Sınıfının Oluşumu*, çev: Uygur Kocabaşoğlu, Birikim Yayınları, 2004.
- _____. *Avam ve Görenek*, Birikim Yayınları, çev: Uygur Kocabaşoğlu, Birikim Yayınları, 2006.
- Thompson, J. B. *Studies in the Theory of Ideology* (Cambridge: Polity; Berkeley: University of California Press, 1984).
- Thompson, J.B. Tradition and Self in a Mediated World', (in) Paul Heelas, Scott Lash and Paul Morris (eds.), *Detraditionalization: Critical Reflections on Authority and Identity* (Oxford: Basil Blackwell, 1996), pp. 89-108.
- Timms, E. Collier, P. (edt) *Visions and Blueprints*, Manchester University Press, 1991.
- Timur, T. "Türk Üniversitesinin Doğuşu. İstanbul Üniversitesi: Medreseden Darülfünuna", (içinde) N. Güngör (der) *Cumhuriyet'in İlk Yıllarından Günümüze Dil, Kültür, Eğitim*, Gazi Üniversitesi Hasan Ali Yücel Uygulama, Araştırma Merkezi Yayını, 2007.
- Tocqueville, A. *Amerika'da Demokrasi*, çev: Dilber, F, Sezal, İ. Yetkin Yayınları, 1994.
- Toffler, A. *Üçüncü Dalga*, çev: Selim Yeniçeri, Koridor Yayıncılık, 2008.
- Tokgöz, O. *İletişim Kuramlarına Anlam Vermek*, İmge Yayınevi, 2015.
- Tokgöz, O. *Seçimler, Siyasal Reklamlar*, Siyasal İletişim, İmge Kitabevi, 2010.
- Tomlinson, J. *Kültürel Emperyalizm*, çev: E. Zeybekoğlu, Ayrıntı Yayınları, 1999.
- Trotsky, L. *Edebiyat ve Devrim*, çev: H. Portakal, Kabalcı, 1989.
- Tutal, N. "Küreselleşme Söylemleri ve İletişimin Mitleştirilmesi". *İletişim Dergisi*, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Sayı:19, 2004, ss:?

- Türkoğlu, N. Şimşek, M. C.; *Medya Okuryazarlığı*, Kalamus Yayınları, 2007.
- Uçan, H. "Modernizm, Postmodernizm vee J. Derrida'nın Yapısökümcü Okuma ve Anlamlandırma Önerisi", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature, and History of Turkish or Turkic*, Volume 4/8 Fall 2009, pp: 2283-2306
- Uğur, A. *İletişim Alanında Gelişmeler, Yeni İletişim Teknolojilerinin Toplumsal ve Siyasal Etkileri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Anabilim Dalı, 1986.
- UNESCO Bildirgeleri, çev: Ruhdan Uzun, Ankara, 2010.
- Uyanık, M. *Yeni Okulun Ders Vasıtalarından Gazete*, (ilk baskı, İstanbul Devlet Basımevi,1937), ikinci basım, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2007.
- Ülkü, G. "Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu ve Van Dijk Yöntemi", (içinde) Ç. Dursun (der) *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*, Elips Yayınları, 2004, ss: 371-399.
- Van Dijk, T.A. *Text and Context*, Longman, London, 1977.
- Vardar, B. *Dilbilimden Yaşama Yapısalcılık*, Multilingual Yabancıdil Yayınları, 2001.
- Wallerstein, İ. *The Capitalist World-Economy*. Cambridge: Cambridge University Press, 1979.
- Wayne, M. *Marksizm ve Medya Araştırmaları*, Yordam Yayınları, 2006.
- Webster, F. *Theories of the Information Society*, Routledge, 2014.
- Wertham, F. *Secuction of the Innocent*, London, Museum Press, 1955.
- Williams, R. *Marksizm ve Edebiyat*, çev: E. Tanın, Adam Yayınları, 1990.
- _____ *The Long Revolution*, Columbia University Press, 1963.
- _____ *Television, Technology and Cultural Form*, Routledge, London, 2003.
- _____ *Communications*, Penguin Books, 1973.
- Williamson, J. *Decoding Advertisements: Ideology and Meaning In Advertising*, Marion Boyars, London, 1978.
- Willis, J. "The Age of Multimedia and Turbonews", *Futurist*, no: 29, 1995, pp: 18-23.
- Yalman, A. E. *The Development of Modern Turkey as Measured by its Press*, the first print, New York, Ams Press, 1964.
- Yalman, A. E. *Modern Türkiye'nin Gelişim Sürecinde Basın, 1831-1913*, çev. B. Keşoğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.
- Yarçı, S. "Pierre Bourdieu'da Sosyal Sermaye Kavramı", *Akademik İncelemeler Dergisi* Cilt:6 Sayı:1 2011, ss: 125-135.
- Yaylagül, L. (der) *Kitle İletişiminin Ekonomi Politikası*, Dalbaz Yayınları, 2006.
- _____ *Kitle İletişim Kuramları*, Dipnot Yayınları, 2010.
- Yıldırım, B. "Michel Foucault İle Bir İktidar Söyleşi", *Mavi Defter*, Erişim Tarihi, 31 Aralık 2010.
- Yumlu, K. *Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları*, İzmir, 1984.

- Yücel, T. *Yapısalcılık*. İstanbul. YapıKredi Yayınları, 1999.
- Yüksel, A. *Yapısalcılık ve Bir Uygulama*. Ankara: Gündoğan Yayınları, 1995.
- Zıllıoğlu, M. *İletişim Nedir*, Cem Yayınevi, 2007.
- Žižek, S. *İdeolojinin Yüce Nesnesi*, çev.:T. Birkan, Metis Yayınları: İstanbul, 2004
- _____ *Gıdıklanan Özne*, Epos Yayınları: İstanbul , 2005.
- _____ *Kırılğan Mutlak*, Eacore Yayınları, İstanbul, 2003.
- _____ *Yamuk Bakmak*, Metis Yayınları, İstanbul, 2008.

Dizin

- Abadan-Unat, 36, 37, 421
Adorno, 99, 145, 163, 164, 165, 182,
307, 308, 421
Akerson, 225, 237, 421
Aktif izleyici, 131, 349
Alemdar, 51, 87, 105, 118, 124, 160,
161, 167, 169, 172, 184, 185, 421,
422, 426, 432, 435
Alman İdeolojisi, 25, 229, 322
Alt kültür, 322, 323
Althusser, 32, 100, 142, 298, 321, 329,
331, 337, 338, 375, 377, 421, 428
Altun, 421
Amerikanlaşma, 162, 168, 201, 339
Anderson, 321, 422
Ansell-Pearson, 422
Aracılı etkileşim, 349
Arık, 422
Aristoteles, 23, 363, 422
Aron, 31, 422
Aşağı kültür, 312
Atabek, 104, 170, 171, 422, 428
Avcıoğlu, 36, 37
Axford, 403, 422
Aydınuraz, 160, 413
Aziz, 116, 117, 422
Bacaksız, 393, 422
Bakhtin, 422
Banerjee, 422
Barlas, 423
Barthes, 256, 423, 429
Basın Yayın Yüksekokulu, 4, 421,
429
Başaran, 117, 215, 216, 423
Becker, 348, 359
Beden dili, 46
Bektaş, 369, 423
Bell, 170, 182, 423
Belsey, 423
Benjamin, 99, 183, 197, 198, 199, 200,
423
Bennett, 322, 423, 424
Berelson, 104, 107, 108, 114, 423, 431
Berger, 199, 200, 423
Berkes, 37
Bernays, 39, 378
Best, 423
Bilgi Gediği, 410
Bilgi toplumu, 160, 170
Bilinçli toplum, 160
Binark, 390, 402, 412, 423, 424
Bindokuzyüz Seksendört, 182
Birmingham Üniversitesi, 301, 327
Blumler, 131, 424

- Boran, 37
Bottomore, 424
Bourdieu, 151, 331, 332, 424, 427
Boyd-Barrett, 168, 424, 431
Broker, 424
Burke, 187, 424
Campbell, 339, 424
Cantril, 39, 89, 90, 104, 424
Castells, 172, 173, 174, 212, 213, 214, 424, 434
Cenevre Zirvesi, 161
Chadwick, 423
Chaffee, 434, 435
Chomsky, 142, 145, 150, 152, 425, 428
Collier, 436
Columbia Üniversitesi, 35, 106, 107
Comte, 25, 32
Cooley, 25, 33, 34, 35, 38
Crowley, 362, 363, 425
Curran, 371, 424, 425
Çağdaş Kültürel Çalışmalar
Merkezi, 301, 327, 329
Çelenk, 425, 427
Çokuluslu medya şirketleri, 383
Davies, 339, 424
Deney, 434
Desmoulins, 425
Dewey, 25, 33, 35, 38, 346, 425
Durkheim, 25, 30, 31, 358, 425
Durmuş, 102, 426
Eagleton, 425
Easthope, 200, 305, 425
Easton, 362, 425
Edgar, 256, 306, 426
Eldridge, 426
Eleştirel ekonomi politik, 145, 147, 148, 179
Eliot, 28, 29, 201, 302, 305, 306
Elkin, 34, 53, 98, 347, 386, 426
Engels, 227, 229, 322, 432
Erdoğan, 87, 102, 105, 118, 167, 169, 184, 185, 421, 426
Etiketleme, 358, 359
Etkileşimcilik, 348, 349, 360, 398, 426
Evliya Çelebi Seyahatnameleri, 24
Featherstone, 426
Fisher, 346, 347, 426
Fiske, 132, 142, 320, 386, 426
Fowler, 427
Frankfurt Okulu, 32, 35, 40, 99, 100, 142, 145, 148, 163, 182, 183, 188, 197, 202, 215, 216, 301, 304, 307, 308, 319, 320, 323, 411, 415
Freud, 25, 32
Gans, 305, 427
Garnham, 145, 330, 427
Gasset, 25, 29, 305
Gates, 170, 427
Gaudet, 89, 107, 108, 424, 431
Gazer, 434
gelişmeci yaklaşım, 363, 366
Gencel, 387, 390, 423
Geray, 216, 423, 427
Gerbner, 84, 117, 118, 119, 357, 427
Gibson, 386, 427
Giddens, 359, 360, 427
Glasgow Media Group, 426, 427
Goffman, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 357, 427
Golding, 32, 40, 100, 142, 145, 155, 328, 337, 427
Gramsci, 32, 142, 321, 329, 374, 405, 422
Gross, 118, 427
Gurevitch, 424
Güngör, 2, 4, 15, 389, 426, 428, 430, 431
Habermas, 371, 372, 428
Halk kültürü, 309, 310, 311
Hall, 32, 135, 136, 256, 327, 328, 329, 352, 425, 428, 436
Hamelink, 428
Hardt, 125, 428
Hartley, 341, 428

Hebdige, 323, 329, 428
Herman, 142, 145, 150, 152, 428
Herzog, 89, 106, 424
Heyer, 362, 363, 425, 435
Hobbs, 384, 429
Hoggart, 32, 40, 183, 202, 203, 204,
315, 316, 317, 319, 327, 386, 429
Hovland, 39, 92, 97, 104, 429
Hughes, 107
Huxley, 324, 429
Ivins, 430
İbni Haldun, 24
İletişimin ekonomi politiği, 25, 146,
147
İnal, 385, 390, 429
İnceoğlu, 429
İngiliz Kültürel Çalışmaları, 29, 301
İnnis, 183, 184, 185, 186, 188, 429
İrvan, 425, 426, 429
İskit, 36, 430
İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, 37
İşler, 102, 426
Jacques, 369, 428
Jakobson, 84
Jameson, 430
Janis, 429
K. İnal, 422
Kağıtçıbaşı, 97, 430
Kaşgarlı Mahmut, 24
Katib Çelebi, 24
Katz, 102, 111, 113, 123, 129, 131, 137,
424, 430, 431
Kay, 335, 430
Kaya, 124, 174, 175, 363, 364, 365,
366, 421, 430, 432, 434, 435
Keane, 430
Kelley, 429
Kellner, 50, 423, 430
Keskin, 430
Keyman, 430
Kıray, 37
Kırca, 430
King, 430
Kişisel Etki, 112, 113, 129
Klapper, 123, 124, 125, 129, 431
Klasik ekonomi politik, 148, 149
Köker, 363, 431
Küçük Kurt, 117, 434
Küçükömer, 37
Kültürel Çalışmaları, 326, 327, 330
Lacan, 334
Lasswell, 39, 83, 85, 87, 88, 124, 156,
370, 375, 378, 431
Laughey, 88, 96, 131, 185, 194, 199,
200, 201, 202, 203, 206, 207, 299,
349, 353, 431
Lazar, 431
Lazarsfeld, 39, 104, 106, 107, 108,
112, 114, 123, 125, 129, 423, 430,
431
Le Bon, 25, 30, 431
Leavis, 25, 29, 183, 200, 201, 202, 203,
204, 302, 305, 306, 316, 318, 383,
386, 431
Ledbetter, 39
Lewin, 97, 98
Liberal yaklaşım, 364
Liebes, 137, 431
Lippman, 39, 85, 365
Loon, 330, 331, 333, 435
Lowery, 39, 431
Lull, 431
Lyon, 182, 217, 431
Lyotard, 330, 331, 431
MacBride, 159, 161, 366, 431
Marcuse, 99, 100, 139, 148, 216, 308,
323, 432
Marx, 25, 31, 32, 149, 164, 169, 227,
229, 322, 432
Masterman, 387, 432
Mattelard, 432
Mattelart, 155, 156, 157, 158, 162, 169,
216, 337, 338, 432
McCombs, 121, 122, 432

McGuigan, 432
McHoul, 386, 427
McKay, 339, 424
McLuhan, 144, 170, 182, 183, 184,
185, 186, 187, 188, 189, 190, 191,
192, 193, 194, 195, 197, 200, 202,
204, 205, 206, 207, 208, 209, 210,
216, 217, 218, 339, 353, 357, 432
McPhee, 114, 423
McQuail, 117, 122, 124, 131, 132, 135,
432
McRobbie, 432
Mead, 25, 33, 34, 346, 347, 348
Medya okuryazarlığı, 384, 385, 386,
387, 390
Mehmed Said Paşa', 36
Melody, 427, 435
Merton, 106
Meyrowitz, 353, 354, 356, 433
Mill, 32
Mills, 112, 153, 433
Morley, 136, 328, 433
Mosco, 32, 145, 153, 169, 170, 337,
433
Murdoch, 176, 337
Murdock, 145, 155, 328, 427
Mutlu, 387, 390, 433
NBCUNİVERSAL, 176
Newbold, 424, 431
Nietzsche, 25, 27, 30, 305, 306
Nisbet, 424
Noelle-Neumann, 379, 433
Ong, 184, 189, 196, 433
Orwell, 182, 216, 217, 417
Oskay, 321, 433, 434
Oy Verme, 114
Özarslan, 36, 433
Özer, 120, 425, 434
Özkaya, 117, 434
Özkök, 24, 30, 34, 433, 434
Park, 33, 346, 347, 348, 428, 435
Payne Vakfının, 89, 104
Pierce, 245, 246, 247
Platon, 24, 225
Popüler kültür, 203, 309, 320, 321,
328, 372, 409
Postman, 195, 434
Postmodernizm, 426, 430
Powers, 434
Radyo Araştırmaları Merkezi, 106
Reese, 329
Retorik, 23, 363, 422
Ricardo, 32
Riesman, 203, 204, 434
Rigel, 184, 434
Robertson, 434
Rogers, 115, 116, 378, 434, 435
Rosengren, 24, 33, 45, 55, 131, 132,
135, 434
Rousseau, 369
Sardar, 327, 330, 331, 333, 435
Sarıbay, 430
Sarti, 336, 337, 435
Saussure, 228, 229, 236, 237, 238
Savaş Bilgi Ofisi, 106
Savcı, 37
Schiller, 32, 100, 142, 168, 216, 337,
338, 435
Schirato, 435
Schramm, 96, 435
Schudson, 435
Sedgwick, 256, 306, 426
Shaw, 121, 122, 432
Sherif, 37, 97, 429
Shoemaker, 155, 329
Smith, 32
Smythe, 142, 151, 167, 216, 337, 435
Sosyalist yaklaşım, 366
Sözlü iletişim, 47, 48
Sözsüz İletişim, 46
Spencer, 25, 30, 32, 435
Steger, 435
Stevens, 435
Stevenson, 435

Storey, 305, 318, 319, 436
Stratejik Hizmetler Bürosu, 106
Strauss, 346, 347, 426
Swingewood, 27, 28, 29, 32, 202, 315, 317, 436
Şakı-Aydın, 436
Şeker, 436
Şimşek, 390, 437
Taşkiran, 436
Tekinalp, 436
The Wall Street Journal Television, 162
Thomas, 346, 347, 348
Thompson, 32, 40, 314, 315, 316, 319, 327, 329, 356, 357, 358, 436
Time Warner Company, 176
Timms, 436
Timur, 36, 436
Tocqueville, 27, 28, 436
Toffler, 170, 436
Tokgöz, 120, 216, 427, 430, 434, 436
Tomlinson, 338, 436
Topuz, 37
Toronto Okulu, 184
Tönnies, 25
Trotsky, 315, 316, 436
Türkoğlu, 390, 437
Uğur, 216, 437
UNESCO, 37, 158, 159, 160, 161, 162, 339, 366, 390, 391, 410, 413, 421, 437
Uyanık, 387, 388, 389, 393, 437
Uzun, 355, 436, 437
Ülgener, 36, 37
Ülken, 37
Ülkü, 437
Van Dijk, 437
Volosinov, 227, 229, 230, 231
Wayne, 149, 437
Weber, 25, 32
Webster, 212, 437
Wells, 89
Wertham, 39, 95, 96, 98, 104, 437
WikiLeaks, 217, 218, 417
Williams, 32, 40, 183, 184, 204, 205, 206, 225, 227, 228, 231, 315, 317, 318, 319, 320, 327, 329, 386, 437
Williamson, 298, 299, 437
Windahl, 117, 122, 124, 131, 433
Wohl, 354, 356, 357
Wollacott, 424
Yale Üniversitesi, 97
Yalman, 35, 437
Yaylagül, 168, 427, 435, 437
Yıldırım, 437
Yumlu, 59, 433, 437
Zilloğlu, 45, 432, 438
Zizek, 334, 417, 430, 438